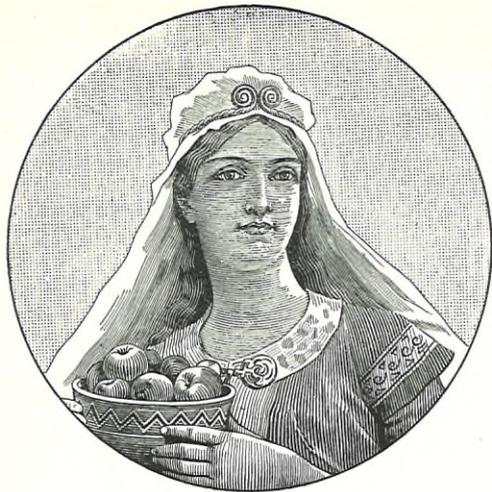

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

IDUN

GRUNDLAGD AF FRITHIOF HELLBERG

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

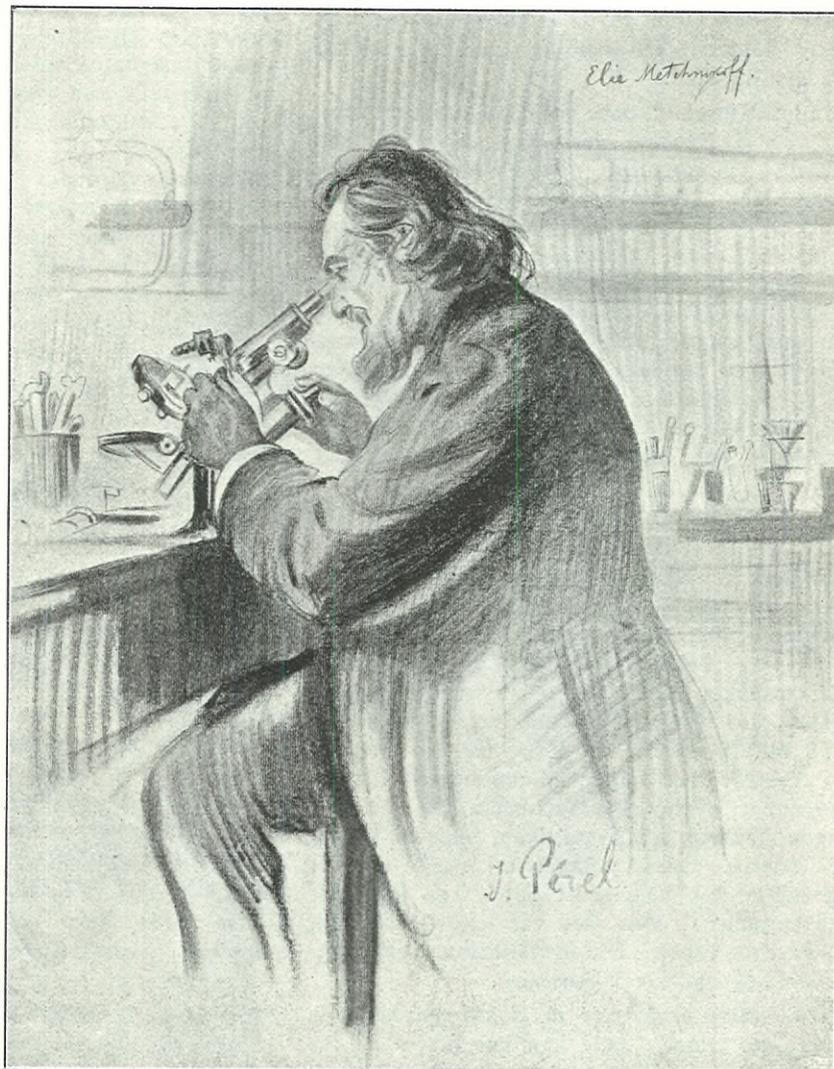
Det stora Nobel-lotteriet.

Niter och vinster. Märkliga uttalanden till Iduns intervjuafe af en af Danmarks andliga stormän.

UNGEFÄR SAMTIDIGT med att detta nummer utsändes till våra läsare, samlas på nytt Nobelstiftelsens förvaltare och prisfördelare för att inom kottarikretsen begå den årliga fest, som borde vara en strålande fosterländsk högtidsstund, men kring hvilken af allbekanta skäl den nationella likgiltigheten allt tätare svept sitt gråa dok. Den stora svenska diktarinna, som enligt en sällsynt enig och ideell folkmening i år borde ha varit själfskrifven mottagarinna af det litterära priset, har förkastats af de vittra skrämnen för en tysk kammarfilosof, och intrigspelet bakom kulisserna har aldrig tillföre tagit bedröfligare former. Medan ännu ryktena korsade hvarandra och hvarje timme förde fram en ny kandidat, fanns det i en viss stund en, som man hade skäl att antaga, välunderrättad auktoritet, som ansåg sig med visshet kunna hålla före, att den utmärkte danske kulturhistorikern professor Troels-Lund var den utsedde litteräre pristagaren. Detta har nu visat sig vara en bluff, men intet tvifvel kan råda om, att ett val i denna riktning hade kunnat påräkna betydligt allmänna sympatier än det sedan bekräftade. Genom en medarbetare lät Idun emellertid genast intervjua den danske lärde i hans Köpenhamns hem, och de uttalanden, han därvid gjorde, ha så stort intresse, liksom hela hans personlighet och verk, att vi anse artikeln i fråga väl förtjänt att komma under våra läsares ögon. Samtidigt uppsökte en annan korrespondent för vår räkning den rykbara medicinske Nobelpristagaren professor Metchnikoff i Paris, och följer här nedan likaså det allmänintressanta resultatet af hans uppdrag.

PROFESSOR FREDRIK TROELS-LUND.

PROFESSOR ELIE METCHNIKOFF I SITT LABORATORIUM.

En intervju med professor Troels-Lund.

EN MÖRK och dimmig novemberafton letar jag mig öfver gator, fram till frihamnen, hvars skog af master bleknar bort i dimman. Här ute vid en af det sjudande arbetets och samfärdselns knutpunkter har professor Troels-Lund funnit den fristad, i hvars hägn hans mindre bullersamma, men icke mindre intensiva verksamhet försiggår. Man visar mig in i det pretiöst nätta arbetsrummet, där de elegant sirliga bokraderna, som betäcka alla väggarna, vittna om forskarens verkstad, och inom en sekund står jag inför dess herre, en prydlig professorsfigur med kloka, kalla, forskande ögon. Jag bugar mig och uttalar min förmodan, att jag står inför årets litteräre nobelpristagare. Professor Troels-Lund studsar, synbarligen högst förvånad, men när jag upprepar mitt ärende, slår han ut med handen och säger med det graciöst vänliga tonfall, som är danskan eget:

“Det vill jag då innerligt hoppas, att så icke är fallet, utan att min väninna Selma Lagerlöf blir den, som skall få Nobelpriset.” Och själf förklarar sig professorn ingenting veta om saken. “Ja,” säger jag, “vi trodde ju också i Sverige så, men nu säges det med bestämdhet att det icke blir hon, utan en ryktbar utländsk humanistisk författare. Och det ligger ju nära till hands att då tänka på den äfven i Sverige välkände författaren till Dagligt Liv i Norden.”

Professorns blygsamhet vill icke tillerkänna honom de kvalifikationer, som böra utmärka en nobelpristagare, då han icke är skönlitterär författare, men vi hänvisa till exemplet Theodor Mommsen, hvars monumentala livsverk på sistone fick detta erkännande. Och professorn går slutligen in på att medgifva, att hans verk icke ligger utom ramen. Han utvecklar dock närmare sin tanke, att Sveriges stora nationalskaldinna nu skall bli den lyckliga och häfdar, huru mycket större skäl det finnes för Sveriges folk att belöna henne än en eller annan subtilare fransk lyriker, hvars verk endast nås och njutas af ett ringa fåtal.

“Mig som skandinav,” fortsätter professor Troels-Lund, “skulle det glädja att se belönningens krans skänkt åt den, som gifvit Sverige dess stora nationalepos.”

Det är svårt för en intervjuare att få professor Troels-Lund att tala om något annat än Selma Lagerlöf och omöjligt att få honom att tala om sig själf.

Jag tillåter mig dock att uttala som min tro, att man i Sverige, förutsatt att priset skall gifvas åt en utlänning, med glädje skall se det skänkt åt en granne och då åt professor Troels-Lund, hvilken namn och verk visserligen icke ligga oss fjärran. Och i det vi öfverenskomma, att vi i alla fall få böja oss för den hemlighetsfulla Svenska akademins beslut, skiljes jag från den vänlige professorn under den förhoppningen, att jag icke skall ha behöft förgäfvat för ett ögonblick stora arbetsrummets helgedagsfrid, som kanske kränkes en smula af den hänsynslöshet, som måste utmärka en journalist.

verksamhet denna tid förskrifva sig en del små teaterpjäser med försvarsvänlig tendens, hvilka dock, så vidt jag vet, icke nått utanför officersskolans område, för hvilket de väl varit afsedda. När jag nämnt, att Troels-Lund 1888 utnämndes till professor, har jag angifvit de torftiga data, som bilda ramen till denne lärdes märkliga och betydelsefulla verksamhet.

Sitt vetenskapliga program har Fredrik Troels-Lund formulerat i sin 1894 utgifna bok “Om kulturhistoria”, hvilken utgör ett svar på ett från tyskt håll gjordt angrepp på hans vetenskapliga forskningsmetod. Det är icke svårt att förstå, att Troels-Lunds författarskap icke skall finna genklang hos tyska afhandlingsförfattare. Hela hans författarskap är riktadt på något helt annat än det torra fotograferandet af historiska data. Hvad han har satt som sitt mål och äfven nått är att med psykologens slagruta lyssna till hjärtats pulsslag bakom historiens brokiga yttre fenomen. Han vill sätta sig in i förflutna tidens tankegång och smyger sig efter den med lyssnarens försynta vetgirighet. Troels-Lunds stora livsverk är som bekant “Dagligt Liv i Norden i det 16:de Aarhundrede”. Svenska läsare kunna i det till vårt språk öfversatta III:e bandet “Lifsbelysning” följa hans metod. Med undervisarens varsamma, men fasta hand för han oss in i den tidens åskådning, han för oss till gränsen af det stora andliga genombrott, som då skedde, och med den spänning, som endast världsdramats stora akter kunna meddela, följa vi

gången af dessa händelser, hvilkas verkningar vi än i dag erfara.

Vi lefva i det 16:de århundradet. Ännu tro vi fast på den ptolemeiska åskådningen, som förmått sätta jorden i universums medelpunkt.

Jag tillåter mig citera:

“Då ljud med ens ett sällsamt ljud. Fylld af en ny drift högg människoanden plötsligt näbbit mot världsäggets skal. Det gaf efter och brast. Och ut tumlade fången, förbluffad, gripen, nyfödd i den stora underbara värld, där allt var främmande, iskallt främmande. Hvem var människoandens befriare? Det var den, som först uttalade tanken, att fixstjärnehimlen icke bildade världens gräns, att det öfverhuvud icke fanns något himlahalv, någon fixstjärnehimmel, utan alltsammans var tomt rum och klot, ty världen var icke ändlig, utan oändlig.”

En annan del af “Dagligt Liv” är “Hälsobegrepp i Norden under 16:de århundradet”. Med samma mästarehand avslöjar han här våra förfäders uppfattning om kroppen och dess hälsa. Och vi blicka med all önskvärd tydlighet in i deras åskådning. Det är Troels-Lunds stora förtjänst som forskare att ha gjort historien levande, att ha så att säga lagt kött på den torra skelettstommen. I hans händer blir historien till en verklig näring, icke till uppbyggelse blott för fackmannen — hans livsverk är i bästa mening den stora massans egendom.

HARALD WÄGNER.

En intervju med professor Metchnikoff.

Paris 29 nov.

Fredrik Troels-Lund föddes 1840 i Köpenhamn och fadern var justitierådet och bankdirektören Lund, som genom gifte var befryndad med Sören Kierkegaard. De yttre konturer, som omspinna denne lärdes betydelsefulla verksamhet, äro icke särskildt märkliga. Sedan han 1858 blifvit student vid Köpenhamns universitet, kastade han sig med ungdomens hetsiga vetgirighet öfver vetandets stora fält och studerade ömsom naturvetenskap, ömsom filosofi och estetik. Men tvånget att skaffa sig sitt uppehälle dref honom att 1866 taga teologisk ämbetsexamen. Men det var icke ödets vilja, att Fredrik Troels-Lund skulle hamna som själsörjare någonstades i Danmark.

1871 disputerade han för doktorsgraden, och redan dessförinnan hade han kommit in på det studium, som blef hans lifs stora arbete: historien och speciellt kulturhistorien. Han blef nämligen anställd i Gehejmearkivet. Emellertid lämnade honom hans sysselsättning där icke tillräckligt tillfälle till själfständiga studier, enär allt arbetets frukter ansågos vara arkivets tillhörighet. Så utnämndes han 1874 till lärare vid officersskolan, en anställning, som lämnade honom fria händer för sina forskningar. Emellertid torde han redan i Gehejmearkivet ha planlagt sitt lifs stora verk. År 1879 utkom första delen af “Dagligt Liv i Norden”. Men var hans ställning vid officersskolan icke så fordrande, var den å andra sidan icke heller tillräckligt gifvande för att bereda en familjs uppehälle, och vi få alltså bevittna, att den unge lärde vid denna tid ger sig in i affärsspekulationer — med synnerligen godt resultat, enligt hvad en dansk författare uppper. Den blick för lifvets realiteter, som affärerna fordra af sin man, är helt säkert af ovärderlig nytta för en vetenskapsman, som gjort till sin uppgift att draga gångna tidens “dagliga lif” fram i full belysning igen för nutiden. Från Troels-Lunds

PROFESSOR *Elie Metchnikoff*, den världsberömda andre direktören vid Pasteurinstitutet i Paris, har jämte professor *Ehrlich* i Frankfurt am Main blifvit utsedd att erhålla årets Nobelpris i medicin. Icke mer än en mening torde råda därom att Metchnikoff är i allo förtjänt af denna utmärkelse. Ty om den heder, som sålunda vederfares honom, är stor, så är ock det arbete han uträttat i vetenskapens tjänst till mänsklighetens fromma i allra högsta grad märkligt och fruktbarande.

De lärde älska merendels icke att för den oinvigde utveckla brottstycken af sina arbeten och upptäcker — ty om annat än ytliga fragment af de svårvarna resultaten af årslånga mödor kan det ju knappast bli tal, när lekmannen begär att i flykten få gripa några ord gångna af mästarens egen mun under ett kort samtal. Det var dock med vinnande tillmötesgående, som professor Metchnikoff mottog mig i sitt arbetsrum på Pasteurinstitutet och därigenom gjorde det möjligt för mig att för *Iduns* läsare presentera en af samtidens yppersta vetenskapsmän sådan jag sett honom.

Elie Metchnikoff är en sextiotreårig gråhårsman, han besitter en ynglings rörlighet, en ung människas liflighet och intensitet. Blott de oändligt genomandade dragen, hvilkas känsligt skiftande uttrycksfullhet då och då stelnar i en fjärrskådande, tankfull blick, tala om en man hufvudet högre än mängden. Trots sitt världsrykte är professor Metchnikoff i sitt yttre uppträdande utomordentligt enkel, anspråkslös och vinnande. Med en älskvärd handrörelse bjuder han mig en plats på den enda lediga stolen i det af böcker och papper formligen öfverhopade rummet och börjar omedelbart tala om sin resa till Norden. Han ämnar icke anträda denna färd förr än i maj månad nästa år, då han i sällskap med sin

maka tänker besöka icke blott Sverige, utan äfven Norge och Ryssland.

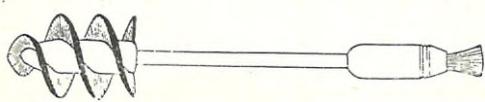
Professor Metchnikoff är som bekant ryss till börd, född i guvernementet Charkow. De yttre dragen af hans lif äro snart berättade. Han började sina zoologiska studier vid universitetet i staden Charkow, fortsatte dem vid universitetet i Giessen, Göttingen och München och utnämndes 1870 till professor i zoologi vid universitetet i Odessa. Här verkade Metchnikoff i tolf år.

— Det var, så lyda hans ord, trycket af den våldsamma, outhärdliga reaktionen i Ryssland efter mordet på kejsar Alexander II, som tvang mig att taga afsked från professoratet i Odessa. Jag hade förlorat mina jordegendomar, och studenterna vid universitetet gjorde politik i stället för vetenskap. Jag drog mig tillbaka till privatlifvet. I början af 80-talet lefde jag i Italien, och de undersökningar, som närmast föranledde mig att offentliggöra min fagocytteori, fullbordade jag hufvudsakligen i Neapel och Messina. Sedermera var det Pasteur själf, som kallade mig till sitt institut... Det var 1890. Men med Nobelpriset, som jag nu fått, kan jag också fira tjugufemårsjubileet af mina forskningar. Långe har man ej velat tro mig och jag har haft flere motståndare än anhängare. Men nu får jag dagligen mottaga lyckönskningar från mina forna motståndare.

Och Metchnikoff ler hjärtegodt och öfvertygande, i det han räcker mig ett i de oförbehållsamaste ordalag hållet lyckönskingsbref från en tysk lärd, som förr varit en af dem, som ifrigast bekämpat honom, och hvilken namn han nu ber mig icke nämna.

Så småningom glider samtalet in på Metchnikoffs vetenskapliga gärning. På min fråga meddelar han, att han erhållit Nobelpriset uteslutande för sina epokgörande arbeten om *immuniteten*.

Metchnikoff har, som man vet, låtit mycket

Ett länge känt behof fyller vår pat. **GALOSCHBORSTE**

som är den enda i handeln förekommande som verkligen förmår rengöra galoscher inifrån. — Oumbärlig för alla som använda galoscher och sätta värde på att hålla skodon snygga. Pris kr. 2:50. Till landsorten mot efterkräf.

LUDV. TRAUOGOTT, Stockholm, Norra Bantorget 18. Återförsäljare erhålla rabatt.

tala om sig icke blott med anledning af sina geniala forskningar på detta område, utan äfven för sina framgångsrika försök att inympa syfilis på apor och, under senare tid, för sina teorier om ålderdomens orsaker och möjligheterna att bekämpa dem. Undersökningarna på de bägge sistnämnda gebiten befinna sig emellertid ännu på experimentens och hypotesernas stadium. I den kortfattade framställning af grunddragen af sitt vetenskapliga storverk, han lämnar mig, uppehåller han sig uteslutande vid immunitetsläran.

När Pasteur lyckades framställa sitt motgift eller serum mot hundgalenskap, skedde detta hufvudsakligen i kraft af ett genialt resonemang af en logiskt oerhördt bindande styrka, ty man kände då ej själfva grunden för djur- och människokroppens förmåga att motstå sjukdomsalstrande bakteriers inverkan. Metchnikoffs arbete är svårigen tänkbart utan de resultat, till hvilka Pasteur redan kommit, men denne fick i honom en värdig lärjunge. Att hafva upptäckt och på experimentell väg ovedersägligt visat den underbara mekanismen i det arbete kroppen utför i kampen mot mikroberna — det är Metchnikoffs verk.

Man hade konstaterat olika människorasers och djurarters olika mottaglighet för olika mikrobers inverkan. Under det vissa individer omedelbart dogo af en dosis insprutadt gift, blefvo andra mer eller mindre svårt sjuka, men slutade med att öfvervinna sjukdomen, medan återigen andra voro helt och hållet oemottagliga för samma sjukdom.

Metchnikoff uppvisade orsaken till växlingarna hos den icke blott hos olika raser och arter, utan äfven hos olika individer af samma släkte befintliga mottagligheten.

Genom studier af de allra lägsta, encelliga djurarterna hade han konstaterat, att vissa rörliga celler, i sin protoplasma upptogo och så att säga smälte eller åter utstötte vissa andra celler, med hvilka de kommo i beröring. Han följde nu djurskalan uppåt med miskroskopet och fann att dyllika celler, som han kallade *fagocyter*, d. v. s. cellätare, förekomma öfverallt. Och det lyckades honom slutligen att till full evidens bevisa att *leukocyterna*, d. ä. de hvita blodkropparne hos de högre djuren och människan, utföra pecis samma arbete som infusoriernas fagocyter.

Med andra ord: mottagligheten eller oemottagligheten hos en individ för en infektions-sjukdom beror, enligt hvad Metchnikoff sålunda visat, på förhållandet i styrka och antal mellan de i kroppen inkomna sjukdomsalstrande mikroberna och de mikrobätande hvita blodkropparne.

Tänka vi oss nu att ett antal sjukdomsalstrande mikrober inkommit i kroppen, så blir frågan: äro de cellätande hvita blodkropparne starka nog att rå på mikroberna, eller äro de det ej? På denna styrka beror sjukdomens intensitet, längd och utgång. Så fort giftet inkommit, rusa de hvita blodkropparne till, och det begynner en formlig kamp på lif och död mellan dem och mikroberna. Och det underbara är att de förra finnas, vaka och kämpa öfverallt i kroppen, således icke blott i blodet, och, i likhet med de lägsta djurarternas celler, hafva förmågan att förflytta sig inom kroppen, genomtränga väfnaderna o. s. v. "De hvita blodkropparne äro som hundar," så falla min interlokutörs ord, "som hundar, som plågas af loppor. Så fort de känna bettet af ohyran göra de jakt på den och sluka den. Så slukar den armé af cellätande, mikrobödande hvita blodkroppar människan bär inom sin kropp fienden — eller dör i kampen mot densamma . . ."

Den närmaste följden — ovärderlig redan den — af denna upptäckt har varit att man numera vet att det icke, som fordom antogs, gäller att direkt döda de mikrober, som inkommit i kroppen, utan fastmera att stärka de hvita blodkropparnes motståndskraft. De kemiska processer, som äga rum, när dessa "smälta" mikroberna, äro ännu icke fullständigt kända, men man har lyckats konstatera tillvaron i blodet af vissa ämnen, som icke kunnat framställas i fri form, och man vet att vid fagocyternas kamp mot mikroberna vissa motgift alstras, som bidraga till fiendens utrotande. Den moderna serumbehandlingen går därför ut på att tillföra de hvita blodkropparne så stor kvantitet af mikrobödande egenskaper som möjligt — d. v. s. att höja den mot sjukdomen kämpande kroppens oemottaglighet.

En annan följd af Metchnikoffs upptäckt är att man genom att undersöka en sjukes blod i flere fall kan konstatera sjukdomsorsaken utan att den sjukdomsalstrande mikroben anträffas. Det finnes nämligen olika arter af hvita blodkroppar, och man kan nu på grund af närvaron i blodet af det ena eller andra slaget, deras antal o. s. v. sluta till sjukdomens art och orsak. Genom liknande undersökningar kan äfven den sjukes motståndskraft mätas. Det har t. o. m. blifvit möjligt att, utan att äga någon som helst kännedom om, huruvida en person förvärfvat eller ärft syfilis, genom kemisk analys af hans blod bestämma, om sjukdomen i någon form förelegat. —

"Det är först på senare år, "slutar professor Metchnikoff, "som man velat tro mig och erkänna riktigheten af mina upptäckter. Jag har ännu motståndare. Men jag hoppas öfvertyga dem alla . . ."

Och efter att hafva åhört dessa hoppets och själförtroendets ord, tar jag afsked af den märklige mannen.

HARALD HEYMAN.

Bland fabriksarbeterskor.

DET ÄR ICKE BLOTT den omständigheten att det sociala arbetet i hufvudstaden är så vidlyftigt och fördelat på så många händer, som gör att ett arbete sådant som "Södra kristliga föreningen af unga kvinnor" nu i öfver tjugu år nedlagt bland fabriksarbeterskorna på söder kunnat fortgå så obemärkt som det gjort.

Ett lifsverk af icke ringa betydelse har dock här blifvit utfördt af de två systrar, fröken Elin Palmstierna och fru Agnes Ingelman, hvilka än i dag såsom föreningens ordförande och vice ordförande ha arbetet om hand, och som i sin tidiga ungdom, två flickor på 17, 18 år, började sin verksamhet bland fabriksarbeterskorna. Många socialt arbete af mindre betydelse har låtit tala mycket mer om sig.

Helt säkert har därför de ledandes önskan att arbeta i stillhet och med egna resurser med undvikande af alla uppseendeväckande åtbörder också sin del i, att det är härads höfding Lagercrantz motion i stadsfullmäktige om beviljandet af ett årligt anslag af 1,200 kronor till stödjande af föreningens verksamhet och hans motivering därtill, som för många förmedlat den första bekantskapen med föreningen.

Så var äfven fallet med mig, och ännu då jag beslöt mig för ett besök å föreningens arbetskehem grundade sig mitt intresse endast därpå, att jag a priori var öfvertygad om, att allt hvad som kan göras för fabriksarbeterskan är behöfligt; den insikten vinnes ju vid äfven de flyktigaste studier af fabriksarbetets art och dess

inverkan på kvinnan samt af de tröstlösa förhållanden, under hvilka flertalet fabriksarbeterskor lefva utanför arbetet.

Jag fann emellertid hemmet vara centrum för en verksamhet af icke ringa omfång och af mångsidig art, där de ideella och de praktiska sträfvanterna stödjade och kompletterade hvarandra, alldeles som det bör vara.

Hvad en främling ser af en sådan förenings arbete och det, hvarpå man måste grunda sitt omdöme om den, är ju det påtagliga, det materiella. Det var också i allt detta föreningens unga husmor, fröken Thora Holm invigde mig. Hon visade mig hemmets samlingsrum, det s. k. terummet med sina taflor och blommor och sitt piano, matsalen och de inackorderade arbeterskornas nätta och snygga rum. Berättade sedan, hur alla förmiddagar i veckan voro upptagna af tjänarinneelevernas hushållskurs och af matserveringen, där arbeterskor få sin ordentliga middag för 40 öre, hur sedan eftermiddagarna och kvällarna — "alla utom lördagen, ty man måste ha en kväll fri" — voro anslagna ena gången till samkväm för arbeterskorna med sång och musik, religiösa eller andra föredrag, den andra till kurs i sömnad eller liknande och en kväll till matlagningskursen, som varar från oktober till maj, och under hvilken de oftast alldeles okunniga flickorna få lära sig grunderna i enklare matlagning, till hvilken nytta, helst för dem, som sedan komma att bilda hem, är lätt att fatta.

Man undrar icke på, när man hör om allt detta, att den nuvarande bostaden blifvit hemmet för trång. Den nya lokalen, som tas i besittning nästa höst, kommer också att medge verksamhetens omläggande i något större skala. Tio arbeterskor kunna här beredas en treflig och billig bostad, och tio tjänarinneelever komma att på en gång kunna få undervisning. Apropå svårigheten för flickor af den tjänande klassen att skaffa sig utbildning betonade fröken Holm särskildt lämpligheten af att husmödrar, som fäst sig vid och önskade behålla en tjänarinna t. ex. en barnjungfru, bekostade henne ett par månaders kurs, efter hvilken tid hon säkert kunde avancera till kokerska. Matsserveringen kommer också att utvidgas, så att omkring 40 arbeterskor kunna få sina middagar för billigt pris på hemmet, hvarjämte naturligtvis föreningens öfriga verksamhet bland arbeterskorna kommer att fortsättas som förut, men med större möjligheter nu då utrymmet blir större.

Betänker man att de, bland hvilka föreningen arbetar, höra till dem som med litet eller intet kunna ersätta föreningen för den undervisning de erhålla, och att föreningen hålles uppe af frivilliga bidrag, kan man icke finna annat än att staden skulle göra en synnerligen god gärning genom att bevilja den begärda summan, som då skulle bli en väsentlig hjälp till hyran af den nya lokalen.

E.—ER.

Till alla våra läsare

rikta vi en vördsam uppmaning att i god tid förnya prenumerationen till det kommande året, helst före julen och helgdagarne.

Barngarderoben är en svensk upplaga af den enda i utlandet existerande tidning i denna bransch och står i förbindelse med kontinentens förnämsta barnklädersaffärer och erhåller från dem rikhaltiga mönster till allt hvad som hör en välförsedd barngarderob till. Tidningen är också tongifvande på sitt område samt utgifves på flere språk och i kolossala upplagor.

Barngarderoben

Pris för helt år 3 kr.; halft år 1:60 kr.
Lösnummer 30 öre.

Barngarderoben utkommer med ett rikhaltigt illustrerat nummer i mån., åtföljdt af en dubbelsidig mönsterbilaga med en mängd tillklippningsmönster. Den bör sålunda blifva af ofantligt värde för hvarje moder, helst som den därjämte lämnar henne en god hjälp med barnens syssel sättande, och gifver mer än tillräcklig ersättning för prenumerationspriset.

HAN BEHÖFDE heller intet säga, ty fru Messenius afgjorde alltsammans med några korta bestämmelser. Esters motstånd mot arrangemanget bröts, och hon skickades upp på sitt rum att packa för att sedan i lugn och ro kunna sitta bland de öfriga tills affärden skedde. Och disponenten gick ut för att undersöka bensinförrådet och, om så behöfdes, förstärka det.

Ester viftade ett sista farväl till familjen Messenius, och till den vackra och vänliga gamla gården, som skulle ha bjudit henne värme och ro, fattat om henne med ett lugnt och tryggt grepp — det som hon så väl behöfde känna. Nu var hon åter ute igen; i kölden och mörkret, sade hon tyst till sig själf. Men högt sade hon — ty tystnaden måste från första början skrämmas på flykten: »Så ljum luften är — nästan som om våren. Och himmelens alla stjärnor måtte visst ha kommit fram till beskådande i kväll... Ingen snö finns, ingen vinterstämning — det är inte alls som en vanlig julafton.»

»Automobilen bidrar väl också till att förstöra stämningen — jag kan godt förstå, fröken Jacobi, hvarför ni protesterade mot att begagna er af den.»

»Jag protesterade verkligen inte af den orsaken!» Hon lyckades få in i rösten en humoristisk klang. »Det var sannerligen bara på er jag tänkte — det bör inte vara treffligt för er att åka omkring på landsvägarne så här dags.»

Han styrde med säker hand nedför alléns sista starka slutning och ut på stora vägen. »Det är inte otrefligt, det försäkrar jag. Och det är kanske mer än hvad kusken kunnat säga, ifall han fått spänna för och lämna hustrun på några timmar. Han är nygift nämligen. Och nygifta lära ju aldrig få nog af hvarandra.»

Ester visste ej hvad hon skulle säga. Rösten hade varit så blid och vänlig — alldeles så som när människor anstränga sig till det yttersta för att dölja hvad de innerst känna. Hon skakade till och svepte kappan bättre om sig. Och så började hon tänka på hvad samtalsämne hon skulle få; det ena efter det andra tog hon fram och förkastade. Minnena från fordom kunde hon ej använda; med hvartenda ett af dem var förknippadt det, som ej kunde vidröras. Drog hon fram gemensamma bekanta från den tiden, så stod ju han själf tätt intill — icke sådan som han nu satt bredvid henne utan med blekt obehärskadtt ansikte och passionerade ögon. Under de åren såg hon honom knappt annorlunda.

Vistelsen i Amerika? Nej, det lämpade sig ej heller att tala om den. Hon, om någon, visste ju hvarför han reste dit — hon kunde ännu, rad för rad, läsa det förtviflade och förvirrade bref hon fick med Hamburg på poststämpeln. Och hon mindes hvad som så starkt bemäktigade sig henne vid läsningen: icke medkänsla så mycket — ehuru nog också den var djup — som ängest öfver att ha skjutit ifrån sig en så stor känsla, satt en skiljemur mellan sig och denna brinnande eld, försmått hvad som kanske ej mer skulle bjudas henne.

Nej, något måste hon säga.

»Jag tror att vi ha mycket god tid på oss.»

»Ja, fröken behöfver inte vara rädd att komma för sent.»

DEN UNGA, till dato för publiken alldeles okända författarinna, ur hvars penna nedanstående poem flutit, har en historia, i hvars belysning man lättare förstår den smärtsamt personliga klangen i hennes diktning, som springer fram ur större djup än det obligata ungdomssvärmodet. Vi blefvo första gången bekanta med densamma, då för ett par månader sedan några af hennes prosaskisser föreludes oss till bedömande och det samtidigt berättades oss, att den nittonårige författarinnan för någon tid tillbaka genom en olyckshändelse blifvit blind. Medan en skiss af hennes hand låg i ofvaktan på att införas, tillställdes oss helt nyligen genom rektor Gustaf strand vid blindinstituttet å Tomtebodan nedanstående dikt, som blifvit honom delgifven. Därjämte bifogade han följande biografiska upplysningar om den unga flickan. »Elin Hök är född den 7 januari 1889 i Kläckeberga, Kalmar län. En tid efter det hon genomgått elementarskolan för flickor i Kalmar, blef hon blind och skadade äfven svårt sina händer. Detta oakadt sysselsätter hon sig med renskrifning — ett tämligen ovanligt arbete för en blind. Hon är bosatt i Hultsfred. Nedanstående poem sände hon för en tid sen till en födelsedagsfest.» I något af de närmaste numren komma vi att lämna prof på hennes novellistiska skildringskonst.

NARRSPEL.

JAG SKALL KOMMA, när mörkast
är natten,
jag är fröjdernas brokiga narr.
Jag har pinglande bjällror i hatten
och på armen en sprucken gitarr.

Jag skall komma, min ankomst I biden,
I, som dväljens i fröjdernas hus,
och med munnen till löjen förvriden
går jag käckt in i festsalens ljus.

Jag skall spela på bristande strängar,
jag skall spela min senaste låt!
Det är stormsus från gulnande ängar,
det är uggleskri, räftjut och gråt.

Det är drömklang från vissnade vårar,
det är narrarnas gycklande skratt,
och ackord äro droppande tårar
uti saknadens stjärnlösa natt.

O, I dårar, som gycklen i salen,
se, i natt vill jag spela för er!
Jag är dödstrött, förtviflad och galen,
jag har intet att hoppas på mer.

Se, min ungdom är slocknad i natten,
den var tidig och snarligt den dog.
Den var mäktig som vårflodens vatten,
och likt stormklang i sviktande skog.

Den var älskog i ungfåglars reden,
och likt vågsus från vårblåa haf, — —
men den dog likt en vildros på heden,
och jag grät vid dess öppnade graf.

Ej den lycka jag ägt jag begråter,
den var stormande hetsig, men kort,
— — och dock aldrig jag önskat den åter,
jag har frivilligt kastat den bort.

Men jag sörjer de stämningar röda,
hvilka stiga och falla och fly,
och som komma ens drömmar att glöda
och att skimra likt strålar i sky.

Ej med falnande blom vill jag smycka
lik en sörjande änka den graf,
där min ungdom är lagd och den lycka,
som dess flyende ögonblick gaf.

Inga hycklande rosor må röja,
hvar min slocknade ungdom är gömd,
blott jag ensam vill stundom där dröja
uti tystnaden ensam och glömd.

Jag vill bedja, när stormarna brusa,
jag vill vaka i lidandets stund,
till dess vågorna stillare susa,
och det dagas i bäfvande lund.

Jag vill vakande bida i natten,
till dess smärtornas timme är all,
och likt sus öfver vårstilla vatten
dina vingslag förnimma jag skall.

Jag skall vänta dig, störste bland för-
star,
hvilkens väsen är mörker och glöd,
till ditt döfvande famntag jag törstar,
du, hvars namn är befriaren Död.

Se, min kropp är väl bunden vid gruset,
men jag går som en drömmare går,
och af världslivets stridsbullen brusat
till mitt öra allt fjärmare när.

Jag vill vaka och bedja och strida,
till dess lidelsens bränningar dö,
och jag sjunker i drömsyner vida
i den eviga stillhetens sjö.

ELIN HÖK.

**Skönhet
är
makt.**

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

**Parfumeri
Louise,
— Stockholm. —**

Så blef det tyst igen. Du gode Gud, hvad skulle hon hitta på! Det föreföll henne så absurdt att börja tala med denne man — i kväll därtill, på denna färd — om detta allt och ingenting, som eljes var ett så utmärkt material att ta till.

Ah, om hon ändå kunde få vara ärlig mot honom, säga att hon tyckte synd om honom, så som hon tyckte synd om sig själf. Att äfven hon hade lidit, förkrossats... försmåtts. Att hon förstod honom, förstod, hvad han hade känt. Om han nu kom ihåg det, många år hade ju gått. Kanske alltsammans hos honom hade förbytts i kyla, likgiltig men ändå hvass... i hat.

Hvad hade väl hennes egen stora kärlek förbytts i — var det bara trötthet? Kände hon aldrig numera den hetta och ljufva elden i ådrorna vid tanken på honom, åsynen af honom? Nej, det gjorde hon inte; det blef endast något utsägligt tungt och tryckande, något som hon blott ville komma ifrån. Det var längesedan det var fröjd att älska så som hon gjort; i ungdomens extas drömde hon att kärleken alltid skulle vara salighet — äfven då lågan brann endast hos en. Nu visste hon bättre, ty nu var hon gammal; ofta, när hon såg sig i spegeln, föll hon i förundran öfver sig själf. Hon borde ju ha grått hår och ögon, som blifvit glanslösa af många tårar — i stället var hon ung som förr och rak och spänstig.

»Och ni är fortfarande ogift, fröken Jacobi?»
»Som ni ser.»

»Men beundrare lär ni ju ha nu lika många som förut.»

»Jag har till och med flera,» svarade hon skämtsamt.

Och så flögo blixtnabbt genom hennes hjärna de många minnena... Icke hade hennes lif varit sådant som hon fick lust att färga det i vissa stunder — då tankarne kretsade kring en, till hvilken hennes väg aldrig kunde gå, åhnej, hon hade lefvat — trots allt njutit af många kärlekens reflexer — solat sig i mycken värme — varit samman med många män som gett henne sitt väsens finaste och djupaste skiftningar. Asket hade hon aldrig varit. Och Eros hade hon icke ens för en dag afsatt från den tron, den högsta af alla, som hon redan i de tidigaste ungdomsåren anade tillkom honom. I den värld, där hon var satt att lefva, fanns intet majestät som i höghet och makt, i ära, skrämmande och tju-sande, mörk och ljus, kunde mäta sig med honom. Kanske var det annorlunda i andras världar — fast det hade hon dock svårt att förstå. Alla som lefde, som fattade och älskade lifvet — ja, äfven de som hatade det — måste ju känna, att makten låg i handen på den, som var allt lifes upphof. Utan honom förintades allt... utan honom skulle endast öde tomhet råda. Hvilka stackars gyc-kelbilder hade ej de gått och böjt knä för, som kallade Eros liten! Och i hvilken grå skymning hade de ej förrirat sig, innan de kunde ta så ömkligt miste.

Det hade varit tyst för länge — deras röster måste höras igen. Hon hade ju makarna Messenius att tillgå. Men hvad skulle hon säga? Konstatera deras lyckliga äkten-skap. Nej, det passade ej att tala om lyckliga människor nu... bättre var att de talade om sig själfva. Det fick bli hvad som helst.

»Ni trifdes visst mycket bra i Amerika.»

»Jag hade fullt upp af arbete där — men eljes lärde jag mig godt förstå hur helvetet är.»

»Var det så svårt?»

»Ja... det var lika som det var här hemma — åren innan jag for.»

Innan hon hann tänka sig om, hade hon tagit i hans arm med båda sina händer.

»Förlåt, förlåt... det var aldrig min mening att göra er ondt... Sådant kan man inte hjälpa. Det är ödet.»

»Var lugn, fröken — det är litet krångligt här i kurvan — och vägen är dålig — den borde lagas. Man snålar med grus här och det går inte an. Egentligen borde det vara en ordentlig stenfyllning i den här sänkan. — — Låt oss så inte tala om mig, fröken, det är säkert vida intressantare att få höra litet om er... ni bör ha varit med om mycket under de här åren.»

Han hade talat lugnt och monotont, men hon behöfde ej skarpa hörseln för att uppfatta att hvarje ord kostade honom stor ansträngning. Hans ansikte såg hon blott i profil, och i den skönjde hon ingenting annat än ett sammanbitet allvar — detta som alltid funnits där.

»Ja, jag har kanske varit med om mycket, som ni säger... jag har gått igenom många mörka dalar...»

»Så... det trodde jag verkligen skulle besparas er.»

»Mig har ingenting besparats.»
Han stannade automobilen. Det mörka, skarpt skurna ansiktet vändes mot henne, och hon såg att hans ögon voro blanka och kalla.

»Det gläder mig, fröken Jacobi — synnerligen,» sade han med låg och lugn stämma.

»Kan ni känna glädje öfver en människas olycka?»

»Ja, om den människan är ni. Förlåt min uppriktighet, men jag har verkligen längtat efter att en gång få tala uppriktigt med er. Förr i världen fick jag aldrig tillfälle till det. Men nu passar det bra — inte sant?»

Det blef plötsligt så lugnt inom henne. Angesten försvann. Köldrysningarna upphörde. Hon höjde ansiktet mot kvällshimmeln och såg dess tusen och åter tusen stjärnor. Och öfver henne föllo liksom stänk af den harmoniska storheten ofvan hennes hufvud; hon tyckte det var som ett mildt och befriande värregn.

»Jo, jag tror det passar — jag tror att människorna böra tala ut med hvarandra.»

»Åtminstone ni och jag.»

»Hatar ni mig mycket?» frågade hon stilla.

Han ämnade svara ja — ett kort och klart ja — och dessutom tillägga en del — men han fick ej ett ljud öfver läpparna. Rösten svek honom. Det kom så plötsligt, så oväntadt; hela hans tankeverksamhet bragtes i den underligaste oordning. Han fördes in i kaos — och där fanns endast en strimma ljus, en liten linjesmal strimma. Men tillräckligt stark var dock denna glimt för att låta honom se hvad han ej för något pris ville se: att det inom honom bäfvade och brusade... längtade och törstade... icke af hat, o, Gud, nej... inte kunde han hata henne. Hon var ju den han... hon var Ester Jacobi.

»Har ni aldrig kunnat glömma det gamla?»

»Brukar ni glömma?»

»Ja, man måste... eljes skulle man inte stå ut. Och så får man inte låta det som varit ligga i vägen. Så länge lifvet räcker finns det möjligheter... möjligheter till lycka. Eller åtminstone till litet värme och ro. Och vi kan inte lefva i idel köld och ofrid. Därför måste man glömma — och börja på nytt. Söka — hoppas.»

(Forts.)

«Vaksamhets» hospitz för unga flickor.

DET HEM vid Mosebacke torg n:r 6, som föreningen Vaksamhet, som bekant den svenska afdelningen af det stora internationella förbundet mot »Hvita slafhandeln», nyligen öppnat, är blott en mycket naturlig utvidgning af dess verksamhet. Just arten af denna gör att föreningens ledare ständigt ha för ögonen den risk, som ensamma oerfarna unga flickor kunna löpa, då de komma till Stockholm från landsorten eller utlandet utan att på förhand ha kunnat skaffa sig något säkert och pålitligt ställe att ta in på. Och de ofta återkommande förfrågningar, som komma in till föreningens byrå från flickor i detta predikament, måste naturligtvis osökt leda till en önskan att kunna ha ett sådant hem att hänvisa de frågande till. Så har hemmet, eller, om man hellre vill hospiset, kommit till stånd och står nu färdigt. Det är en hörnvåning vid Mosebacke torg med fri utsikt, har fyra stora gästrum, hemtrefligt möblerade. Hvarje rum har två bäddar och priset per dag för hvarje är 2 kronor eller en, beroende på rummens utstyrel och afsedda för flickor i olika ekonomiska situationer. För ett mycket rimligt pris kommer frukost och kväll att tillhandahållas dem, som så önska, och genom förstandarinnan kunna naturligtvis de flickor, som ämna att stanna i Stockholm, få anvisning hvart de skola vända sig för att få reda på ett lämpligt hem. Hospiset vid Mosebacketorg är ju endast afsedt som ett tillfälligt sådant och man tänker sig att få fullt upptaget och liflig cirkulation. Man behöfver icke räkna med så extrema möjligheter som att den unga flickan skulle lockas i bakhåll af slafhandelsagenterna för att inse att det kan spara mycket obehag och penningar att ha ett hem sådant som Vaksamhets att tillgå.

—ER.

Stockholmslif.

DET ÄR icke så länge sedan amerikanerna upptäckte bären och sände den till gamla världen och dess män, men sedan har den amerikanska restauranttypen med dess excentriska drinks blifvit acklimatiserade äfven å en ort så i kulturens periferi som Stockholm. Den teckning från Rydbergs bar, vi i dag meddela, är därför en mycket typisk bild ur det Stockholmslif, som lefves å våra restauranter. Bartenden i sin hvita jacka komponerar sina mystiska drycker åt några gentleman direkt från gatan, som fram på eftermiddagen bestå sig ett par minuters paus i arbetet, medan borden rundt omkring äro upptagna af kunder, som kosta på sig litet mera tid, medan de röka sin cigarr och tömma sina glas.

Vår tecknare har haft turen vid sitt besök att påträffa flere kända stockholmsfigurer, som förläna mera intresse åt interiören. Den hvit-skäggige gamle herre, som uppe på trappan tar en öfverblick af det hela, är f. d. riksantikvarien Hildebrand, under kandelabern, belyst af dess sken, sitter Daniel Fallström, något närmare fonden synes den populäre skådespelaren Viktor Lundbergs i detta ögonblick en smula tragiska mask, men Oscars-teaterns Axel Ringvall, vår operetts bredaste och gladaste komiker, ler ett dämpadt löje.

Tätt under bardisken se vi slutligen två af våra mest kända konstnärer, Anders Zorn och Albert Engström.

LUZERN

☉ Förnäm vistelseort under sommaren. ☉
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: "National".

STOCKHOLMSLIF II. EN APÉRTIF-STUND PÅ RYDBERGS BAR. ORIGINALTECKNING FÖR IDUN AF BERTIL LYBECK.

Fru Oda Berg och hemslöjden i Kalmar län.

I SITT ARBETE "De gentibus septentrionalibus" har medeltidsförfattaren Olaus Magnus gifvit oss en målande och intressant skildring af arbetsfliten i Norden på hans tid. De nordiska kvinnorna äro, säger han, i högsta grad skickliga att väfva lin och ull. De färga linne-garnet och väfva det så väl, att man skulle tro det vara väfdt i själva Italien, men med den skillnad, att då man i Italien begagnar mönster af de utmärktaste målare, så efterbilda Nordens kvinnor blommor, svärdslijor och trädens blad, speglade sig i vattnet. Enligt andra källor vet man äfven att allmogen uti Kinds och Marks härader i Västergötland redan på denna tid dref gårdfarihandel med svarfvade kärl, askar, smiden samt linne- och ylleväfnader och hälsingarna hade af gammalt rätt att fara mellan köpstäderna i riket med alstren af sin jord och sina handaslöjder.

Gustaf Vasa, som ju annars var en förnuftig karl, höll emellertid på att fullkomligt kväfva allt hvad husflit heter genom att i Sveriges näringslagstiftning införa den grundsatsen, att landsbygdens befolkning icke borde befatta sig med de näringar, som ansågos af häfd egentligen tillhöra städerna. Till och med "de svenska slöjdernas fader" Jonas Alströmer, som kraftigt häfdat, "att man hos oss försummat de fyra grundpelare, hvar på våra grannar fotat deras välgångsbyggnad" och bland hvilka han i första rummet sätter *handaslöjder*, ägnade dock lejonparten af sitt lifsarbete åt fabriksindustriens utveckling. Hemslöjden har ända in i vår tid nästan undantagslöst betraktats som en angelägenhet, hvilken man saklöst kunde öfverlämna åt sig själf att efter omständigheterna stå eller falla. Ja, författningar ha blifvit utfärdade, som förklarar sig öppet *mot* husfliten såsom t. ex. kommerskollegii kungörelse 1748 "angående förekommande af de missbruk, som under namnet af *husväfnad* till de i städerna inrättade väfverfabrikens och verkstäders förfång sig i riket börjat inrita", och hvari vidare dylik hemslöjd förklaras vara ett "kladdande, som strider emot god ordning".

Icke förr än på 1860-talet fick man ögonen riktigt öppna för hvad husfliten betydde för land och folk. Vidsynta män började tala och arbeta för öppnandet af skolor för hemslöjden, kringsändandet af undervisare, anskaffandet af modeller och förbättrade verktyg, inrättandet af "industrimuseer" samt för anordnandet af periodiskt återkommande utställningar.

Smålandsbygden, särskildt kustremsan vid Kalmar sund, blef en utmärkt jordmån för dessa sträfvanden, allra helst som hemslöjden i dess primitiva form hade gamla anor i landsänden. Redan 1862 gick Kalmar läns södra hushåll-

ningssällskap i författning om öppnandet af ett slöjdmagasin med permanent utställning och försäljning af prof på hemortenssamlade arbetsflit. Omsättningen, som 1869 utgjorde 4,151 kronor, hade redan 1874 sprungit upp till 8,418 kr. — en för den tidens förhållanden synnerligen snabb ökning. Men så kommo dåliga tider, hvarjämte det växande billighetskramet från fabriker bidrog att hålla afsättningen af hemortsindustrien nere. De mörka molnen öfver företaget skingrades först 1897, då man för att slå ett slag för sin sak tillsatte en kommitté, som på enskild väg hopsamlade den vackra träslöjd, som fanns i södra delen af länet. Man lyckades också tack vare energi och smak att kunna bjuda på en så representativ kollektion, att länet kunde hemföra en guldmedalj vid Stockholmsutställningen. I samband härmed beslöts en omorganisation af slöjdmagasinet.

Det är en enda kvinna, som burit bördan och hedern af denna utveckling på sina axlar. Liksom den store engelske målaren, som en gång tillfrågades hvarmed han blandade sina färger, kan fru Oda Berg med samma skäl svara: med *förstånd*, min herre! Vidsynt och klartänkt har hon från början insett, att det ej är nog att vilja något. Man måste också vilja det med allvar. Måste nedlägga sin själ i den uppgift man fått eller tagit på sin lott. Då först kan man uträtta något bestående här i lifvet.

Vi vilja nu först och främst framhålla att hvad som konsekvent löper genom fru Bergs arbete är en tråd, tvinnad af kultiverad smak och kärleksfull pietet. Hon har aldrig offrat för mycket åt denna ända till leda omtuggade allmogestil, som vi kuska genom Europa med, lika litet som hon frestats att "jugendisera" eller efter kända recept stilisera ut gamla präktiga motiv. Hos hela sin stab af finsnickare, träsnidare och väfverskor har hon sökt inplanta värdet af att alltid söka "afvinna materialet största verkan genom dess egen karaktär — i kontrast eller samverkan." Man torde betänka hvad detta betyder i relation till *konstnärlig* hemslöjd!

Ett moget och vackert uttryck för hennes arbete i denna riktning var Kalmar Slöjdmagasins utställning i Norrköping 1906, där den lilla vackra "Kalmarvillan" väckte allmän och berättigad uppmärksamhet och bidrog att väsentligt öka slöjdmagasinet kundkrets öfver hela landet. Liksom alla vakna intelligenser förstär fru Oda Berg att begagna sina redan förverkligade tankar som språngbräde för ständigt nya uppslag. Så har helt nyligen på hennes maning bildats Kalmar Läns Södra Hemslöjdsförening med syfte att verka icke minst "för hemslöjdens upparbetande i de nya former, som betin-

Ett bidrag till den svenska husflitens historia.

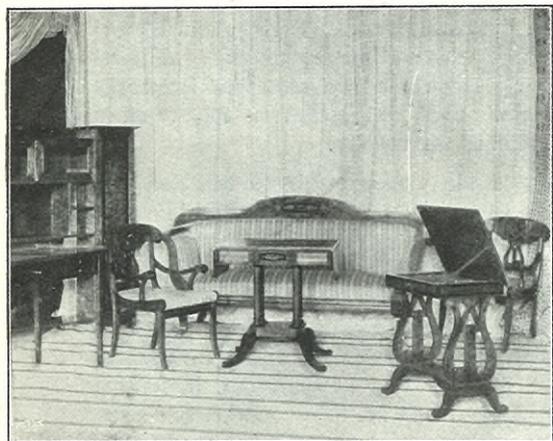
gas för att den skall få sitt rätta värde". Den unga sammanslutningen vill jämväl verka som en troget arbetande syster till föreningen mot emigration. Genom praktiskt upplysningsarbete vill den söka hålla de unga kvinnorna kvar i hemmet framför väfstolarne och spinnrockarne. Väfnad och spånad tränger till att återuppväckas i svenska allmogehem, men ej som den fattiges arbete för den bättre lottade, utan så att folket själf kunde åt sig tillverka de goda slitstarka väfnaderna och de enkla hemtrefliga möbler, som gåfvo forna tidens hem deras rätta värde. En demokratiskt-nationell tanke alltså!

För att emellertid föreningen redan från början skulle få tillfälle att räkka en kraftig hand åt dem saken gäller, har den begärt och erhållit koncession å ett lotteri, hvars samtliga vinster levererats af Hushållningssällskapets Slöjdmagasin. I midten af november har ett vinsturval varit utställt i Kalmar, hvilken exposition väckt allmän och berättigad uppmärksamhet genom den förening af yrkesskicklighet och uppodlad smak, som varit ett genomgående kännetecken hos de exponerade föremålen. Särskild förtjusning väckte de högsta vinsterna, en läcker björkmöbel med alminläggningar (värderad till 1,000 kr.), en hvit empirimöbel samt en flickrumsmöbel i ljusblått. I december flyttas lotteriet som "profkollektion" till Stockholm, då vår kritiska huvudstadspublik alltså får tillfälle att jämföra och — döma samt genom lottköp gynna hemslöjdsföreningens behjärtansvärda mål. Drottning Viktoria har redan förvissat sig om det första tiotalet! Inom parentes kan nämnas att hennes majestät sedan flere år tillbaka visat det största intresse för fru Bergs med outröttlig kraft genomförda arbete för husflitens och hemslöjdens ställande på en hedersplats i folkmedvetandet. Hon har också demonstrerat detta praktiskt genom att låta slöjdmagasinet föreståndarinna anskaffa större delen af det smakfulla möblemanget på drottningens härliga sommarvilla Solliden.

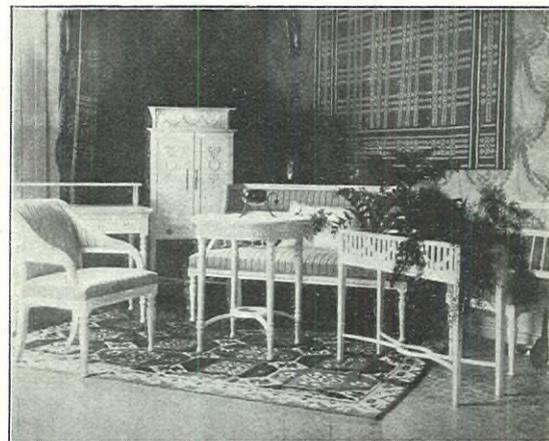
Till slut: Liksom alla kärnmänniskor älskar fru Oda Berg icke att sättas under rosenskimrande strålkastare. Inga personalier och inga luktörter om jag får be, säger hon. *Saken* skall fram före *personen*. Men skall det nödvändigt bli något "Oda Berg intime" så säg, att den energi, som jag möjligen blifvit benådad med, är ett arf från min far hofpredikanten Angeldorff, som ansågs vara Sveriges envisaste karl på sin tid.

— Nå er smak — er konstnärliga instinkt då? Fru Oda Berg ser fundersam ut, men så säger hon: min morbror var historiemålaren Wahlbom — han som målade Gustaf Adolfs död vid Lützen, ni vet — om möjligen det...

W. S.

LJUSPOLERAD BJÖRKMÖBEL. DEL AF HÖGSTA VINSTEN.

HVIT EMPIRMÖBEL. DEL AF ANDRA VINSTEN.

IDUN 1909

IDUNS TJUGUANDRA LEFNADSÅR

sammanfaller med det stundande nya året. Under mer än två decennier ha vi lugnt, men målmedvetet arbetat oss fram till vår numera obestridda rangställning som vårt lands förnämsta litterära och konstnärliga familjetidning. Den bildade svenska allmänheten har uppskattat och stödt våra sträfvanden. Vi glädja oss nu åt en läsekrets, som i utbredning, homogenitet och kulturnivå söker sin like. Och de som ännu dröjt, skola komma.

Svensk, orädd anda har varit, är och förblir vår lösen. Vi stå icke i någon partitjänst — dagspolitiken lämna vi i regel åt sitt värde och åt de »stora kollegorna» — men pröfva personligen hvarje kulturell fråga och taga ställning efter hjärta och öfvertygelse. Alla partier läsa oss; alla böra kunna göra det med någon behållning.

Vårt program för det nya året blir det gamla bepröfvade: vakenhet, allsidighet, rikhaltighet, förnäm, men dock lättfattlig form. Våra förbindelser med snart sagdt alla vårt lands betydande litterära krafter ha aldrig varit fastare slutna. Och i illustrativ fulländning ämna vi som hittills gå framåt nummer efter nummer.

Den fasta redaktionen består allt fortfarande af *Johan Nordling* som hufvudredaktör och ansvarig utgivare; vid hans sida som medredaktör författaren *Ernst Högman*, på redaktionssekreterarposten den välkända unga författarinnan fröken *Elin Wägner*.

Elsa Törne

kommer att månatligen lämna sina högt uppskattade bidrag; för litteraturafdelningen svara som hittills friherrinnan *Marika Stjernstedt-Cederström* och seminarieadjunkten fröken *Marie Louise Gagner*; fru *Else Gruth (Gwen)* samt fröken *Elisabeth Östman* borga för de estetiskt och praktiskt husliga afdelningarna.

En ny kraft och, som vi hoppas, en synnerligen välkommen sådan ha vi för det nya året förvärfvat i den celebre humoristiske tecknaren och författaren *Torgny Wallbeck-Hallgren*, som under den lofvande rubriken:

Det starka och det sköna

Min spalt, din spalt, alla vackra flickors spalt

Ritad och skriven af Waldeck

utfäst sig att lämna regelbundna bidrag till dagskrönikans skämtsamma behandling med särskild hänsyn tagen till företeelserna inom vår kvinnovärld.

En högintrassant serie med bidrag af våra förnämsta författare öppnas redan i nyårsnumret under den genomgående rubriken

Mitt första författarskap.

Som bekant utkom för en del år sedan under titeln »När vi började» en samling kåserier från ett antal skönlitterära författare, behandlande deras första steg på den litterära banan. Denna samling var emellertid redan då ganska ofullständig, och vår blomstrande unga litteratur har sedan dess riktats med en mängd nya namn, som förvärfvat vidsträckt sympati hos vår läsande allmänhet. Tidpunkten har därför nu synts oss inne att söka åvägbringa en kompletterande serie af dylika bidrag till våra författares karaktäristik för att publi-

ceras i Idun, och vårt uppslag har mottagits med så lifligt intresse inom författarvärlden, att dess succès redan är glänsande betryggad.

I romanbiblioteket, som, omväxlande med den omtyckta *Iduns Hjälpreda för Hemmet*, hvarje vecka åtföljer tidningen, publiceras på nyåret

den i vår stora litterära pristäfling nyss prisbelönta romanen »Guld» af
Ulla Linder,

en oemotståndligt gripande skildring ur hufvudstadens moderna affärlif. Härefter följer den med hedersomnämmande utmärkta historiska berättelsen

»Drottning Moi-même»

af Elisabeth Kuylenstierna-Wenster,

i hvilken den framstående författarinnan ger en färg- och liffull tidsbild af en af våra häfders intressantaste kvinnogestalter, Gustaf II Adolfs gåtfulla dotter, drottning Kristina.

En värdefull nyårsgåfva, som kommer alla våra prenumeranter tillhanda, ha vi ytterligare nöjet att förebåda, i det vi af vår utmärkta danskomponist, Damernas Musikblads välkända utgifvarinna, lyckats förvärfva förlagsrätten till hennes splitternyaste säsongsuccèser, hvilka under den gemensamma titeln:

Tre prinsessor

Tre bostonvalser af Ellen Sandels

i ett konstnärligt smyckadt häfte gratis åtfölja ett af Iduns januarinumner till *alla fasta prenumeranter*. I insmickrande melodik och rytmiskt behag har tonsättarinnan näppeligen någonsin nått högre än i dessa kompositioner, som vinna än mera ökad intresse genom den graciösa karaktäristik, de på tonernas språk söka gifva af våra tre populära unga furstinnor: Margareta, Maria och Ingeborg.

«Veckans pristäflan»

— se där slutligen mottot för en ny anordning, genom hvilken vi under år 1909 vilja göra vår lifligt senterade afdelning för *Tidsfördrif* än mera omväxlande och efterlängtd. I hvarje vecka skall nämligen meddelas en liten prisuppgift af skiftande art, hvars lösning bör bereda mången angenäm förströelsestund i familjekretsarna, och bland hvars rätta tolkare en hel del värdefulla pris komma att utdelas.

Ännu rätt mycket kunde vara att tillägga om den kommande årgången och våra anstalter för att under densamma alljämt häfda Iduns ställning som nummer ett bland svenska veckotidningar. Men det sagda får vara nog. De, som ej redan känna oss och alltså förut äro våra trogna vänner, kanske nu vilja sluta till. Vi hoppas att de ej skola ångra det.

Prenumeration mottages på posten och hos hvarje bok- och tidningshandlare. Pris för helt år kr. 6: 50, halft år kr. 3: 25 för vanliga upplagan, samt kr. 8: — och kr. 4: — resp. helt och halft år för praktupplagan, postbefordringsafgift inberäknad. Lösnummerpris som förut 12 öre.

FRÅN SCENEN
OCH ESTRADEN

FRU WETTERGREEN OCH HR SVENNBERG
I "KAREN BORNEMAN".

Signe Rappe som Salome

HR GUSTAF FREDRIKSON I "LIFVETS
MASKERAD".

TIDEN GÅR, Stockholm byter om fysiologi, människorna åldras, försvinna ur gatuvimlet och nya ansikten komma i stället — men Gustaf Fredrikson finns kvar, är alljämt densamme, inne på scenen som ute i lifvet.

Tjugufem års teaterkvällar drogo förbi i erinringen, då denne vår scenkonsts oförbrännelige doyen häromaftonen visade sig på nya dramatens scen som den noble friherre von Wittinghof i Fuldass "Lifvets maskerad", tjugufem år af spirituellt och etsande skådespelarkonst, där Gustaf Fredrikson varit den bärande kraften som den franska salongskomediens fulländade tolkare.

I och för sig har Fuldass stycke ingenting som kan berättiga dess återupptagande på en skådebana af Dramatiska teaterns rang — endast hr F:s förträffliga spel och glänsande replikbehandling komma åskådaren att glömma hvilken billig litterär produkt, som serveras. Hyllningen för den uppburne konstnären blef också demonstrativt varm: långvariga applåder efter hvarje akt, lagerkransar och blombuketter samt touche från orkestern.

I öfrigt gick stycket med ungefär samma rollbesättning som på den gamla scenen, och något djupare intresse för de olika uppgifterna

skönjdes ej och kan ej heller göras kraf på. Men mot hr Brovallius' sätt att så godt som hviska fram dialogen måste inläggas protest. Det är nästan mycket begärtdt att publiken, förutom biljettkostnaden, också skall offra pengar på lektioner i labiologi för att komma underfund med hvad skådespelaren säger.

Fru Ragna Wettergreens gästspel å Svenska teatern har inleddts med det mycket omtalade och i Köpenhamn censurbundna skådespelet "Karen Borneman" af Hjalmar Bergström, "Lynggard & C:os" författare.

Stycket för som bekant kärleksrättens talan, d. v. s. rätten för en kvinna att älska en man för kärlekens egen skull, om ekonomiska eller andra förhållanden hindra dem att tillhöra hvarandra som lagvigda makar. Motivet är alltså långtifrån nytt, men dess kärna har tillräckligt med bränsstoff för att tända eld i samhällslagren när helst den bringas i kontakt med fastslagna åskådningar och sedebegrepp.

Som dramaturg har författaren en smidig hand, men litterärt är Karen Borneman svagare än ett par af hans föregående stycken. Man märker för mycket afsikten med det hela, gestalterna röra sig icke fritt, de ha bundits för hårdt i bevisföringens tjänst.

Detta hindrar emellertid icke att stycket gör sig bra från scenen och att hufvudfiguren i fru Wettergreens tolkning är en intresserande gestalt, fylld af patos och energi. Frieriscenen samt scenerna med hennes forne älskare och med föräldrarna utmärka sig för ett märgfullt och nyansrikt spel, hvilket väl rättfärdigar fru W:s rykte som framstående tragedienne. En utmärkt studerad typ var hr Klintbergs teologie professor — det stod en doft af instängd hemluft och grå katedermoral omkring honom —

ALGOT SVENNBERG

FRU WETTERGREEN, HR KLINTBERG OCH FRU FAHLMAN I "KAREN BORNEMAN" PÅ SVENSKA TEATERN. ATELJÉ JÆGER FOTO.

"SMÅLÄNDINGEN" PÅ ÖSTERMÄLMSTEATERN. I MIDTEN HR JUSTUS HAGMAN I TITELROLLEN.

och såväl fru Falhman som hr Svennberg fyllde korrekt sina uppgifter.

Det ålderstigna franska lustspelet "Debutanten och hennes far" ges f. n. på Folkteatern och hr Fastbom spelar gubben Gaspard, den löjliga aktören, öfver hvars fåfänga faderskärleken gjuter ett så vackert och försonande skimmer. Knut Almlöf var stor i den rollen, hr Fastbom gör af Gaspard en lustighetsmakare och föga därtöfver, men han roar publiken så som den vill bli road, och det är i alla fall summan af kardemumman, för att begagna ett populärt uttryck.

Ett publikstycke af äkta skrot och korn har Östermalmsteatern funnit i Algot Sandbergs folkskådespel "En smålänning", som i sina nio handlingsfyllda tablåer presterar en riktig kinematografserie af heder och kanaljeri, tårar och skratt, busuppträden och rörande familjescener.

Hr Hagman spelar med fart och lif den duktige smålänningen, som kommer till hufvudstaden med två tomma händer, men genom sin småländska knepighet och styrkan i sina muskler svingar sig upp till en stockholmsk byggmästares och tomtköparens position och för öfrigt sprider värme och välsignelse omkring sig bland adel och gemene.

Hade författaren varit mindre anspråkslös, d. v. s. icke nöjt sig med de gamla slitna klichéerna från tjugotals folkskådespel och folkbladsföljetonger, utan sträfvat efter en smula själfständighet i uppfattningen och fabuleringen, skulle pjäsen blifvit förträfflig. Nu har han sökt verka med de närmast till hands liggande medlen, viss om att de breda lagrens smak begär just denna typskildring och ingen annan. Hur rätt han haft, bekräftas af styckets framgång, som var fullständig.

Bland de många rollinnehafvarne förtjänar utom hr Hagman att framhållas hr Berglund, hvars stockholmsbuse var illusorisk.

På Södra teatern går en fransk fars "Hvem är pojken?" och roar genom sina befängda situationer och förvecklingar. Naturligtvis är den mindre anständig.

Salomegestalterna uppenbara sig nu i rask omväxling på operascenen. Knappast har fru Acktés expansiva stämman förklingat utanför Herodes' palats, förrän fröken Signe Rappes finlemmade Salome rör sig på samma tiljor. Hennes tolkning af rollen är af en blekare och sprödare karaktär än hvad vi hittills sett här hemma, men den torde vara minst lika konstnärlig. Det monstruösa sångpartiet behandlar hon med stor omsorg, och det är förvånande, hur den i sig själf tunna rösten får volym och glans och med hvilken osviklig renhet höjdttonerna klinga ut.

Äfven som Margareta i "Faust" har fröken R. en uppgift, som låter hennes stämman färging och det artistiska föredraget komma till sin rätt. Thulevisan sjöngs med värme och innerlighet och i juvelarians arabeskväfnad gaf hon ett utmärkt prof på sin förträffliga sångteknik.

Dramatiskt var figuren mindre anmärkningsvärd — men den gamla operastilen nöjer sig också gärna med kända uttrycksmedel.

En operarepris sådan som "Valdemarsskatten" har alltid sitt berättigande, äfven om sträfvan det att skapa en nationell operadikt icke lyckats komponisten i den grad han velat. Trots bristen på själfständighet gör musiken ett anslående intryck och utförandet, lagdt i händerna på några af teaterns bästa sångkrafter, är förtjänstfullt.

Bland konserter ha vi att nämna en O. D.-konsert i Östermalmskyrkan, som hade lockat

fullt tempel. De gamla och dock evigt unga studentkvartetterna och manskörerna "Hör oss, Svea", "Stå stark" o. s. v. klingade mäktigt under hvalfven och framkallade som alltid förtjusning.

Det är ungdom, dådkraft och vårväder, som strömma ur dessa rytmer — och de komma våra pressade hjärtan att skälfva och vidga sig, där vi gå och kvida i vintermörkret.

Ett par smärre konserter, den ena gifven af violinisten Axel Runnquist, den andra af Vasakyrkans organist Otto Olsson, voro båda rätt intresseväckande musiktilldragelser. Hr Runnquist är en talangfull violinist, stadd i jämn utveckling, och hr Olsson sköter sin orgel med redbar teknik.

ARIEL.

Svenska Nationalföreningens mot tuberkulos nya välgörenhetsmärke.

SVENSKA NATIONALFÖRENINGEN mot tuberkulos utsänder äfven detta år ett nytt jul- och nyårsmärke, det femte i ordningen.

Vid den pristäfvan, som i år anordnats af Nationalföreningen, tillerkändes fröken Eivor Hedvall första priset för den af henne insända skissen till 1908 års välgörenhetsmärke, hvilket nu utsändes i handeln under vädjan till offervilligheten hos Sveriges folk. Märket, som framställer ett stridsrustadt drakskepp seglande för förlig vind, är till färgen djupblått och bär i öfre ramstycket orden "I härnad mot fienden".

Priset för märket är det vanliga, 2 öre.

Må det nya svenska välgörenhetsmärket förmå en hvar svensk att deltaga i striden mot vårt lands farligaste folkförhärjare, tuberkulosen, och må en hvar offra en skärf — om än så liten — för fiendens bekämpande.

Välgörenhetsmärkena försäljas liksom under föregående år genom alla postanstalter i riket och dessutom genom många enskilda personer, som välvilligt åtagit sig bestyret därmed.

En omstridd fontän.

I N:R 45 af Idun meddelade vi en afbildning af den finske skulptören Ville Vallgrens fontän, som rests på ett af torgen i Helsingfors och blifvit föremål för mycket ampra omdömen från den helsingforska kvinnovärlden, enär man velat finna något för anständighetskänslan särande i den kvinnliga figurens pose. I dag meddela vi ännu en bild af samma konstverk, som tillställts oss af en finsk kvinna, hvilken önskar att "Iduns prenumeranter måtte sättas i tillfälle att få beundra Vallgrens springbrunn från flera än en sida."

Spalten om böckerna.

IDUNS BOKLISTA upptar hädanefter titlarna på samtliga insända nyutkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackannälare (för skönlitteratur friherrinnan Marika Stjernstedt-Cederström m. fl., för ungdomslitteratur seminarieadjunkten Marie Louise Gagner), böra tillställas redaktionen i tvenne exemplar.

HUR MYCKET mer håller jag icke af Per Hallström i *Två legenddramer* än i lustspelet *Erotikon*, som jag senast nämnde. Hos Hallström är själfva ursprungligheten reflexion, diktningens själfva källa är tanken, flödande, sprudlande, en lust för den intellektuella törsten, rymmande djupt allvar lika väl som öfverdådigt munterhet. Men så snart en påtaglig afsikt, en jag ville kalla det världslig tendens tillkommer, tycks det mig som om den med en viss missklädsam bitterhet, en art misshumör, drog den gudaborne diktaren ut på en mark, som icke väsentligen är hans egen. — Emellertid, detta hör knappast hit, legenddramerna äro sannerligen fria från alla världsliga tendenser, och det är dem det gäller i dag. Det första heter *Alkestis* och är, i korthet, som jag här tvingas fatta mig, en utomordentligt vacker lof- och förtroendesång till lifvet. Alkestis har offrat sitt lif för maken, kung Admetos, sedan gudarna begärt honom själf, men som villkor för hans benådande uppställt att en annan frivilligt trädde i hans ställe. Förgäfves har han bedt gamla och sjuka om detta — det blir den unga, lyckliga, i sin blomning stående, som offerar sig. Men gudarne bevakas och sända henne tillbaka. Med hvilka sköna strofer skildras ej här det smärtsamma och dock ljufva återuppvaknandet ur dödsrikets djupa ro, och dramat upplöses i några tillsamt ljusa, lifsbejakande ackord. — Helt olika står det andra dramat, *Ahasverus*, detta senare på prosa. Förbundna äro de genom den milda, högt förändligade stämning, som genomgår dem båda. I Ahasverus är det dock lifvets ve och hårdhet, lidandets obeveklighet och innersta outrotlighet som skildras, symboliserade i Ahasverus' person, "den måttlöst eländige". Dessa summariska ord återge naturligtvis på intet sätt mångfalden af stämning och tanke som möter läsaren ur dessa korta sidor, behärskade, knappa och burna af en skönhet, som lyfter själfva ve'et och smärtan öfver ofruktbar tröstlöshet. Det är hög luft man andas, befriande och bärande. Dessa *Två legenddramer* stå på höjden af Per Hallströms diktning, vidsynt mänskliga och samtidigt långt öfver och bortom det hvardagsmänskliga och tillfälliga.

Ett annat tankedrama är *Ett hem vid hafvet* af Poul Bjerre. Det är kanske obarmhärtigt mot Poul Bjerre att taga honom omedelbart efter Hallström, och det är närmast en tillfällighet att så sker. Bredvid den borne diktaren kommer naturligtvis kammargrubblaren till föga. Men Bjerres läsdrama har dock många förtjänster och starka och gripande sidor, om det också som helhet verkar väl konstrueradt. Det är i teckningen af den inre revolten hos de unga mot faderns despotiska tryck som intresset ligger. Ty det gäller icke här en eller annan banal yttre konflikt, utan den djupa frågan om personligheters vara eller icke vara. Och där sägas många saker som träffa hårdt och rätt, ja, djupt. Dramat är genomfördt med en energi, som endast brister i det i och för sig vackert försonliga, men ej helt öfvertygande slutet.

Nu en stor roman *Svarta skuggor* af Wentzel Hagelstam. Litet obehärskad som hel komposition, intresserar den i främsta rummet som

Uppgift lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna o. eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästersamuelsgatan 43, Stockholm

Iduns Mönsterafd.

skildring af familje- och hemlif i Finland allifrån ett femtiotal år sedan och fram mot våra dagar. En politisk roman är Svarta skuggor knappast, trots inslaget af politiska meningsbrytningar i dess senare del. Möjligt är att en viss försiktighet hållit tillbaka författaren. Som bred skildring af ett stort afsnitt finskt lif är det boken har sitt värde. Den har mer af kulturdokument än af psykologi. Dess stil och läggning ha närmast släktskap med 80-talets litterära traditioner, en detaljerad realism, ett ärligt återgifvande — och däri ligga de förtjänster, på hvilka den kommer att vinna sin publik och stå sig.

Jenny Engelke: *Välgörare* är också — som bokens undertitel angifver — tidsbilder. Här är det en serie drag från Stockholmska 1830-talets fysionomi, mycket trovärdigt återgifna, som det vill förefalla, efter hörsägner. De äro löst sammanfogade kring gestalten af en ung flicka, ett af de s. k. kolerabarnen, hvilka efter epidemiens härjningar 1834 stodo utan hem. Anhöriga, välgörarna i fråga, taga sig an henne och passera revy inför läsarens ögon. Det är förströelseläsning och kan rekommenderas som sådan, utan att ha något väsentligare litterärt värde. Det är i alla händelser en vänlig och optimistisk bok.

Mathilda Malling har i år hvilat från sina historiska studier och utgifvit *Ninas bröllopsresa*, förmodligen fortsättning på berättelsen Nina, som jag ej läst. Bröllopsresan skildras nu i en följd bref till Ninas mor från olika orter i Tyskland. Det är anekdoter, små äfventyr, bekantskaper, allt lifligt och underhållande utan att gå utom bagatellernas område. Nina är en liten ingénue, sådana de påträffas i tryck eller på scenen, en liten älskvärd fiktion, med lustigt pratsam tunga och ett minimum af det så kallade själslifvet. Men hennes Fritz och hon äro belåtna och lyckliga — och då får det väl vara nog också för oss.

Hanna Lundholm: *Känsломänniskor*, redan bekant för Iduns läsekrets, har utkommit trefligt utstyrd i bokform; likaså *Knut Nybloms* "i glad oordning" upptecknade Uppsala-minnen, under titeln *Uppsala är bäst*. Boken är rikligt och lämpligt illustrerad. För uppsalabarnet och för studentvärlden från de perioder, som skildras, har den ett helt naturligt affektionsvärde, och jag förmodar den kan roa också andra. Då jag själf hör till kategorien uppsalabarn, har jag svårt att döma därom. Mig har den roat.

Ida Gavell-Blumenthal har utgifvit *Stintans Amerikafärd*, som väl närmast vänder sig till "stintans" tacksamma amerikanska publik. Till amerikansk publik kunde man tro att också *Daisy: Från Washingtons salonger och hvardagslif* vänder sig med dess nästan skvalleraktiga personsysslande. Det är dock inte meningen. Boken vill vara en källa och ledråd för den, som tänkes själf komma att uppträda i den Washingtonska societeten. Det är societets-synpunkter som alltigenom anläggas, och utanför — eller innanför — dessa kommer man icke. Boken är prydd med en mångfald porträtt och bilder.

Tungt vägande på listan af böcker, som böra ifrågakomma som julklapp, ha vi *Alfred Jensen, Rysk kulturhistoria*, tredje delen. Jag talade redan i somras om denna kulturhistoria, dess delar I och II, förträffliga bidrag till vår kännedom om det östra grannriket. Den tredje delen står vår tid närmare och närmast och kan därför påräkna ännu lifligare intresse — väl förtjänt. Om Ryssland och ryssarna veta vi i regel alltför litet. Jensens digra och dock utomordentligt lättlästa bok ger oss en sammanfattning af de intellektuella rörelserna hos dessa våra grannar, som verkligen fyller ett behof. Anmärk-

ningsvärda äro kapitlen om de särskilda märkesmännen Gogolj, Dostojevskij, Tolstoj, "profeten på Jasnaja Poljana", om hvilken Jensen skrifer: "Man har kallat Tolstoj för Rysslands stora samvete och däruti kan ligga en viss sanning. Men icke är han dess hjärta — det skall man söka hos Dostojevskij — och näppligen dess hjärna." Jag skulle gärna mera ingående talat om detta arbete, men det skulle kräft hela spalter och jag får inskränka mig till att anbefalla det.

För den om rysk intellektualitet eller intelligens ännu närmare vetgirige står *Borgare och Plebejer* af Dimitri S. Meresjkovski som ett ganska typiskt uttryck. Han är ryssryss på detta relig.öst mystiska sätt, som är ganska främmande för vårt eget lynne, men som man bör ha en känning af för att intimare förstå de olika ryska synpunkterna. Dessutom är han i sin studie (ur denna bok) öfver Gorkij och Tschekhov en litteraturkritisk bekantskap att göra för dem som icke eventuellt tidigare känna honom genom arbetet öfver Dostojevskij och Tolstoj.

MARIKA STJERNSTEDT.

*

GENA, EN KVINNOPROFIL, heter friherrinnan *Mariika Stjernstedt Cederströms* senaste bok, med hvilken hon utan tvifvel kommer att nå en vid läsekrets — utan att förgå den. Gena är en ung flicka med stor musikalisk talang, hvilken till och med satt henne i tillfälle att under uppväxtåren konserter i småstäderna och bli utropad som underbarn. Sedan kommer hon som huslig hjälpredda till en kapellpredikant i Stockholms yttre skärgård, en ung präst vid namn Sigfrid, som Gena känner sedan barnaåren, och som hon älskar, ehuru hon ej vet om hennes känsla är besvarad. En dag vinner hon dock den på en gång blide och stränge religionsförkunnarens kärlek, men bandet emellan dem brister, då det visar sig att deras naturer i grund och botten äro oförenliga. Gena reser till Paris, blir elev hos en stor musikens mästare, som sedan tar upp henne i sitt hus och gör henne till sin väninna. Men den unga kvinnan har nu förlorat balansen i lifvet och går till sist under . . .

Hela detta lifsförlopp är skildradt med författarinnans kända distingerade stilkonst, och bokens första del, som framställer Genas år i prästgården, är en kvinnostudie, fylld af frisk iakttagelse och som komposition plastiskt fulländad. Den senare delen äger som människoskildring mindre intensitet och mindre fasthet, hvaremot själfva miljön, världsstaden, står ristad i säkra, karaktäristiska drag.

I sin helhet inger Gena aktning genom det konstnärliga allvar, hvaraf den präglas. Den är otvifvelaktigt sin förf:s starkaste verk hittills.

E. H—N.

*

DROTT-MINNEN från *Marstrand upptecknade af Aron Jonason* heter en elegant publikation, hvari den kände humoristen och hoffotografen i text och bilder berättar om en serie Marstrand-somrar under kung Oscars besök därstädes. Som förf. var en flitig och gärna sedd gäst ombord å den kungl. jakten, har han åtskilligt af intresse att förtälja om det gemytliga badortslif, i hvilket den gamle konungen var centralfiguren, och han gör det på ett fint och lekande sätt. Texten stöddes dessutom af de förträffligt tagna och reproducerade bilderna.

*

ANDRA UPPLAGAN af "Det evigt kvinnliga", blad ur skissböckerna af *Johan Nordling*, hvars första upplaga på c:a 14 dagar slutsåts från förlaget, har nu lämnat pressen och expedieras i dessa dagar till bokhandlarne. Som ett prof på kritikens uttalanden om den nyutkomna samlingen tillåta vi oss anföra följande rader ur Karlstadstidningens anmälan nu senast:

"En själfull, ofta djupt gripande bok, som lämnar starka och goda intryck. Till sin väsentliga kärna och sin osökta tendens är den sann. Det är ändå "det kvinnligt veka i människosinn" som skall frälsa världen och som alltjämt i tusen och åter tusen fall frälsat och frälsar den enskilde. — Författaren berättar ledigt och åskådligt, han förstår att hålla läsarens intresse vaket i alla sina berättelser. "Det evigt kvinnliga" är således också en mycket underhållande bok."

*

Ungdomslitteratur.

FRÄMST BLAND de till julen utkomna sagoböckerna står *Tummelisa*, den bekanta sagan af H. C. Andersen, illustrerad af *Elsa Beskow*, samt *Helena Nybloms* och *Anna Wahlenbergs* sagosamlingar.

Det är ett synnerligen lyckligt grupp af fru Beskow att välja *Tummelisasagan*, ty dels roar den barn i särskildt hög grad, dels erbjuder den tecknaren och målaren en mängd tacksamma motiv. Man vet ej, hvilken af de många förtjusande bilderna man tycker mest om — lilla *Tummelisa* stående på näckrosbladet och skådande upp till sin vän, den hvita fjärilen, eller förbluffad stirrande på grodan, som vill ha henne till gemål åt sin son, eller flygande på svalans rygg. — Vackrare julgäfva än *Tummelisa* kan man ej ge en 5-8-åring.

Helena Nybloms fina, välkända sagor föreligga i ny utmärkt vackert och smakfullt utstyrd häftesupplaga (6 häften à 50 öre). Hvarje häfte är försedt med en helsidesillustration af någon af våra främsta konstnärer, *Gari Larsson*, *prins Eugen*, *Albert Engström* m. fl.

Anna Wahlenbergs sagor ha förut varit publicerade i jultidningar, kalendrar o. d., men det är med glädje man återser dem samlade i bokform. *Aina Stenberg*, som illustrerat dem, har lyckats synnerligen väl med att i bild fånga situationen och det karaktäristiska för personerna. Boken är försedd med ett förtjusande titelblad af samma unga konstnärinna, och dess pris, 3 kr. synes mig förvånansvärdt billigt.

En ny, ganska näpen saga med trefliga illustrationer är *Sagan om Hillevi och Tomtefar* af Ninni.

För mindre och medelstora barn är *Kalle Knekt* af Jenny Hallin afsedd. Den synes mig äga tämligen litet värde, ty det finnes rätt mycken onatur och pjoller i den. Lämpligare gåfvor för 8—11 åringar äro *Amanda Kerfstedts* friska, präktiga *Bland fält och ängar* och *L. Fitinghoffs* *En liten värld bland fjällen*, hvilka båda nu kommit ut i ny upplaga.

På "Ljus" förlag ha utkommit ett par samlingar "sannsagor" af Carl Ewald, *Den stilla sjön* samt *Småkrupp och deras öden*. Jag kan emellertid aldrig tro, att förlaget betraktar dem som barnböcker, ty det äro de alls icke. De äro utomordentligt kvicka, roliga och troligen på ingående studium af smådjurens lif baserade skildringar, men man har alltjämt en bestämd känsla af att det hela är en maskerad människolifsstudie, utom i en del fall då författaren tydligen åsyftar att skildra den ursinniga striden för tillvaron bland djur och växter i en till

Sveriges på en gång elegantaste och mest användbara modejournal för hemmen. •

Iduns Modellkatalog

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

Oumbärlig för alla sömmerkor och alla hem. . . . Nu är tid att prenumerera.

synes högst ljuflig och idyllisk nejd. — En annan bok, hvars titel kan komma läsaren att ta den för en barnbok, är "Lille Trotts äfventyr" af André Lichtenberger. Inte heller den lämpar sig emellertid för barn, men däremot så mycket mera för dem, som älska barn och intressera sig för dem. Boken är prisbelönt af Franska akademien.

Af den vanliga sortens flickböcker tyckas mycket få komma ut till julen. "Norahs triumf" af Evelyn Sharp är en af de vanliga dussinböckerna och förefaller mig som en svag och värdelös kopia af Ethel Turners förtjusande historier om "talrika familjer."

För den mognare ungdomen märkas ett par böcker från Gleerups förlag, *Hennes hämnd* af Orczy och *Luftens konung* af Herbert Strang. Den förra utgör fortsättning på *Den röda nejlänkan*, som kom ut förra julen och som är en af de allra roligaste äfventyrsböcker vi äga. Äfven *Hennes hämnd* är synnerligen spännande och rolig. Funnes flera böcker af det slaget, så skulle vi kanske slippa att få se tredjeklassiga detektivromaner af amerikansk typ vandra emellan 12—14-åringarna. — *Luftens konung* kommer naturligtvis, äfven den, att intressera pojkar i hög grad. Luftskeppsfärder äro ju bland det mest aktuella, som finns, och f. ö. vimlar boken af äfventyr. Någon begåfning i psykologisk väg äger författaren just ej; intresserad af hjältarnas personer blir man därför egentligen icke, utan man följer dem för att se, "hur det går."

En annan sorts ej mindre spännande förvecklingar och situationer bjudes man på i Escott Inmans *Den nye läraren vid S:t Cyrils skola*. Mot bakgrunden af engelskt skollif får läsaren här till lufs en mängd delvis mycket otroliga händelser. Nattsvarta bofvar och fläckfria gentleman uppträda i boken, och Försynens ledning framträder tydligt i hvarje kapitel. Nästan alltför tydligt arrangerar den tillfälligen för den nye läraren att utföra ädla handlingar och därigenom skaffa sig aktning och respekt från pojkarnes sida. Allt slutas lyckligtvis väl.

En mycket god idé af Norstedtska förlaget är det att i sitt ungdomsbibliotek ta upp en bok om det land, som numera intresserar all vaken ungdom, nämligen *Japan*. Det är ett arbete af Angus, förträffligt översatt af H. Hultenberg. Boken är synnerligen läsvärd, om än framställningen på sina ställen verkar väl grund, så t. ex. skildringen af det viktiga skede i landets historia, då mikadon träder fram ur sin omtyndighet och Japan öppnas för europeer.

Ett arbete, som varmt kan rekommenderas åt mognare, tänkande ungdom är I. Maclarens *Lifsbilder från Skottland*. Man blir så glad att få ännu en bok, den sista, af författaren till "Små vildar" "Vid rosenbusken" "I den gamla, goda tiden", den originelle, djupe, varmhjärtade humoristiske skottske prästen.

Af den mängd julpublikationer för barn, som kommit ut, nämner jag endast de förnämsta: *Julklappen*, *Guldslottet*, *Lilleputt*, *Trisse* och *Prinsessan Rosengull* på *Folkskolans barnidnings förlag* och *Jultomten*, *Tummeliten*, *Fågel blå*, *Silfverhvit* och *Sagas julbok* på *Svensk lärartidnings förlag*. Jag upprepar, hvad jag föregående år sade om den heder, som tillkommer de båda förlagen för deras ärliga sträfvande att ge barnen i de breda lagren det bästa möjliga såväl i fråga om text som illustrationer. Särskildt i senare afseende synas de i allmänhet ha lyckats bra. Det är ståtligt att för en 25-öring kunna få en jultidning med en sådan förtjusande, till otaliga barnfunderingar inbjudande akvarell som Elsa Beskows *Fungfru Blåklint och hennes vänner på väg till blommornas midsommarfest* (*Julklappen*), eller sådana vackra, stämningsfulla

taflor som J. Tiréns *Julotta i Roslagen* och G. Tiréns *Florez och Blanzeflor* (*Jultomten*).

I allra sista stunden ha kommit mig tillhanda *Abdullah, sångaren från Beda* och andra berättelser för barn af Amanda Kerfstedt; *Burre-Busse*, en treflig saga af Cyrus Granér med mycket roliga och vackra illustrationer af Louis Moe; *Bland kurdiska tjufvar* af Karl May; *Sagan om guldgåsen* med illustrationer af Signe Koch; *Fågel Fenix och mattan* af E. Nesbit; *I soliga länder* af A. M. Roos; *Junker Erik* af Hjalmar Bergman, samt *Sverige i bilder*, urval ur Svenska Turistföreningens bildsamling, I, II, IV.

*

Det är ytterst sällan man i s. k. populära böcker, behandlande uppfostrings- och sexuella frågor, finner så många förträffliga saker som Lhotskys *Ditt barns själ* och Wegeners *Vi unge män*. Som jag hoppas att senare få återkomma till förstnämnda arbete, nöjer jag mig nu med att varmt rekommendera det till föräldrar och för ungdomen intresserade.

Af rektor N. Beskow utkommer inom den närmaste tiden en ny samling *För det dagliga lifvet*, innehållande betraktelse öfver Jesu bergspredikan och Pauli bref till Filipperna. Anmälaren som blifvit satt i tillfälle att ta del af arbetet i korrektur, vill endast framhålla, att det präglas af samma djup, värme, enkla allvar och stora kraf på kristendom i lifvet, som utmärker förf:s öfriga arbeten och som gör, att han når djupare än de flesta andra författare på det religiösa området i vårt land.

MARIE LOUISE GAGNER.

*

Musiknyheter. På Abr. Hirschs förlag har nyss utkommit en ny bostonvals af *Johan Nordling*, benämnd "Än finns det rosor..." och prydd med en schwungfull omslagsvinjett af Victor André. På Abr. Lundquists förlag ha utsändts: af *Emil Anjou*: En sommarsaga, 10 melodier för piano. Häft. 1—2. Af samme komponist: "Tre sånger för en röst och piano". Sängen "Det brister en sträng", samt "Två duetter" af *Carl Göran Nyblom*: Sju små pianostycken i folkton, samt "Tre sånger vid piano"; af *Wilhelm Peterson-Berger*: Färdminnen, 5 låtar för piano; af *Gustaf Hägg*: Sex lätta tonbilder för orgel eller harmonium; af *H. Palm*: Musik till "Puttes äfventyr i blåbärsskogen" (en röst och piano); af *H. Eriksson*: Sveriges ära, sång med piano; af *Leoncavallo*: Sängen "Mattinata", arr. för piano.

*

Iduns boklista.

C. E. Fritzes Bokförlags A.-B.
Känslomänniskor; en återblick i lifvets tidbok af *Hanna Lundholm*. — Tummelisa; saga af *N. C. Andersen* med bilder af *Elsa Beskow*.

Albert Bonniers förlag:
Gena; en kvinnoprofil af *Marika Stjernstedt-Cederström*. — Rebecka, bearbetad öfvers.; Nya historier om Rebecka från Solbäcken; Två små hemlösa; Pollys planer och Lilla julrosen. Af *Kate Douglas Wiggin*.

Fröleen & Comp:
Drottminnen från Marstrand (1887—1907); upptecknade af *Aron Jonason*.

Björck & Börjessons förlag:
Hamlet; ett minnesblad på årsdagen den 26 nov. tillägnadt Intima Teatern af *August Strindberg*. — Svarta sonetter; af *Bertel Gripenberg*. — Genom sekler; bilder ur en svensk storätts lif af *Anders Ramsay*. — I Blindo; af *Astrid Ahnfelt*. — Brånasmedens dikter; ny upplaga i urval af *G. och J. Bergman*.

Fr. Skoglunds förlag:
"Uppsal är bäst"; skolpojks- och studentminnen upptecknade i glad oordning; af *Knut Nyblom* (Manasse). — Stintans Amerikafärd; berättad af *Ida Gawell-Blumenthal*.

Hugo Gebers förlag:
Bland fält och ängar; ber. för ungdom af *Amanda Kerfstedt*. — Skeppsbrutna jämte andra berättelser af *Maria Rieck-Müller*. — Profeten af *Aug. Lundin*. —

Den förlorade sonen; af *George Horace Lorimer*. — Boofles baby; af *John Strange Winter*. — Rutger Fredrik Hochschilds memoarer; utgifna af *Henrik Schück*. I. — Tre skådespel; af *Carl David Marcus*. — Ett program; nationella samlingslinjer af *Rudolf Kjellén*. — Kort handledning i Bridge.

Wahlström & Widstrand:
Välgörare; tidsbilder af *Jenny Engelke*. — Lille Trotts äfventyr; af *André Lichtenberger*.

Åhlén & Åkerlunds förlag:
Vildt lif! söderhafsberättelser af *W. A:son Grebst*. — Burre Busse i Trollskogen; saga af *Cyrus Granér* med färgtaflor af *Louis Moe*.

Diverse förlag:
A.-B. Ljus: Rysk Kulturhistoria; af *Alfred Jensen III*. — P. A. Norstedt söner; Allmanack för alla 1909. — Tillges Bokhandel, Köbenhavn; Könsmoral och livslykke af *J. P. Müller*. A. Sigurdssons förlag: Rebecka från Solbäcksgården, auktoriserad, fullst. öfvers. Af *Kate Douglas Wiggin*. — Berlingska boktryckeriet: Stämningar; af *Anna von Seth*. — W. Schultz: Kärlekstjänsten bland de fattiga; af *Dona Concepcion Arenal*. — P. Palmquist: Lifsbilder från Skottland af *Ian Maclaren*. — A. Berndtson: Börskungens; kriminalroman af *K. E. Klopfer*.

*

Bokförläggarne och pressen.

Stockholm den 30 november 1908.

TILL REDAKTIONEN AF IDUN.

Anhålls om plats för följande i Eder ärade tidning:

I senaste numret af tidningen *Idun* förekommer i en ingress till "Spalten om böckerna" ett yttrande, hvilket gifvetvis måste framkalla en gensaga från dem, hvilka det åsyftar. Ni utkastar där mot de förläggare, som ej tillsänt Eder tidning nyheter till omnämnande i *flera exemplar*, insinuationer, hvilka Ni vid närmare eftersinnande själf torde erkänna vara fullständigt obefogade. Ni måste nämligen veta, att orsaken, hvarför en del förläggare ej ansett sig böra tillmötesgå Eder anhållan att sända tvenne recensionsexemplar till *Iduns* redaktion, är den, att det föreligger intet som helst skäl att till *Idun* sända flera exemplar än till de dagliga stora tidningarna. Dessa ägna långt större utrymme än Ni, herr Redaktör, åt litteraturen och ha dessutom alltid haft redogörelser för utkomna böcker, något som ju Ni först på den senaste tiden börjat införa. Därtill kommer för oss det skälet, att vi från bokhandlarhåll städs uppmanas att vara så sparsamma som möjligt med friexemplar. För öfrigt kunna vi ej fatta, hvarför två exemplar behövas för att recensera en bok.

Ni vet äfven mycket väl att det ej kan vara ekonomiska skäl till denna vår ställning. Den, lindrigast sagt, egendomliga tonen i Eder "ingress" torde höra till den sorts journalistik, som man lyckligtvis nu allt mera sällan påträffar och som väl ej borde komma till synes i *Iduns* spalter.

Albert Bonnier. Hugo Geber.

Wilhelm Billes Bokförlags Aktiebolag.

Wilhelm Bille.

Wahlström & Widstrand. Fr. Skoglund.

Beijers Bokförlags Aktiebolag

Hjalmar Kinberg.

För Aktiebolaget Ljus

Henrik Koppel.

KAPITLET OM HRR BOKFÖRLÄGGARE och deras ställning till pressen kunde förvisso vara förtjänt af en grundligare utredning, så mycket mer som ett helt färskt och nog så karaktäristiskt exempel föreligger på den begreppsförvirring, som på sina håll synes råda i saken. För tillfället vilja vi dock inskränka oss till att i korthet bemöta ofvanstående skrivelse, i den mån den kan anses ägnad att förvillla allmänhetens omödmö om den närmast föreliggande kontroversen. Vi hänvisa då först och främst alla intresserade till ordalydelsen af den åsyftade ingressen, som förefinnes i nr 48 af *Idun*, och bedja få fastslå

för det första: att den är riktad till tre af våra stockholmsförläggare och således ej till de sju, som enligt skrivelsen känt sig träffade af "insinuationerna";

för det andra: att vi aldrig ifrågasatt att erhålla för anmälning i *Idun* afsedda boknyheter "i flere exemplar", utan endast i tvenne;

för det tredje: att denna vår hemställan, som vi skriftligen närmare motiverat hos firmorna i fråga, grundar sig på vår önskan, ja, vår publicistiska plikt att personligen kunna kontrollera hvarje ämne, som behandlas i våra spalter af *utom den fasta redaktionen stående* fackanmälare;

6:te häftet af Mönstertidningen

Konstslöjden i Hemmet

utgifven af G. & A. Meukow, som utkommer i December, kommer att innehålla mönster till gyllenläderydnor till munkstol, väfnad, bonader, drifning i metall, träskärning, sömnad, porslinsmålning, barnslöjd m. m. Obs.! Lämplig julklapp är presentkort för hela året på Konstslöjden i Hemmet, som erhålles genom Exp. Pris kr. 3.50.

för det fjärde: att denna efter vår orubbad mening billiga önskan också förbindligt tillmötesgått af flertalet förläggare, till dess nu midt i den mest ansträngande bokannaläsarsäsongen firmorna Albert Bonnier, Hugo Geber och Ljus (Henrik Koppel) utan någon från oss gifven anledning plötsligt indrogo dublett-exemplaren;

för det femte: att det är oss väl bekant, att åtminstone en del af de dagliga tidningarnas kritici erhålla anmälningsexemplar utom de för redaktionen afsedda;

för det sjätte: att det för den litterärt intresserade delen af allmänheten är fullkomligt öfverflödigt att ut-

veckla i hvad omfattning Idun genom hela sin verksamhet sökt väcka och utbreda förståelse för den inhemska diktningen;

för det sjunde: att efter all skriftväxling i saken det sannerligen inte är vår skuld, om de undertecknade firmorna "ej kunna fatta våra synpunkter";

för det åttonde: att talet om att "ekonomiska skäl" varit bestämmande för demonstranterna är ett rent nonsens i samma ögonblick de söka skjuta framför sig sina ekonomiska ombud Hrr bokhandlare;

för det nionde: att tonen i vår ingress, som så lifligt synes ha missagat dem, ju visserligen får betraktas såsom mildt ironisk och alltså ej afsedd

för annat än en ganska relativ bokstafstolkning, men att vi tillåta oss anse denna form såsom vida värdigare än den absolut vilseledande i svarsskrifvelsen;

och för det tionde: att vår af hänsyn till författarne och allmänheten dikterade dispens från de rättvisligen uppställda anmälningvillkoren — trots hvad som förekommit — dock fortfarande tills vidare må gälla för de Hrr förläggare, som vilja begagna sig af densamma.

Stockholm den 1 dec. 1908.

För Red. af Idun
Johan Nordling.

Det milda cremelika lödder som utmärker

Florodol-Tvålen

utgör icke blott substanserna af de utskottaste fettämnen utan därjämte balsamiskt-antiseptiska essenser af högsta betydelse för hudskönhet, hvarigenom huden blir samtidsmjuk, smidig och vacker, hyn ren och klar, hals och händer vita och mjuka. Högsta utmärkelse: Guldmedalj i Norrköping 1906.

TEKN. A.-BOL. FLORA, GEFLE.

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH ÖSTMAN

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

VECKAN 13—19 DEC. 1908.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; å la daube på sik och hummer med majonnäs; mjölk; kaffe eller te med surmjölkskaka. Middag: Soupe à la reine; gösfillet med fransysk sås och potatis; lammkötletter à la Maintenon med ryska arter; biskvitar. I.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; fiskstufning i snäckor (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Biffpaj; soppa på aprikoser.

TISDAG. Frukost: smörgåsbord; biffstek med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bönpuré med stekt bröd; stufvade abborrar med potatis.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med brynt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Frikassé på kalf med potatis; mandelpudding II.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; falsk sköldpadda (rester från onsdag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Arter med fläsk; syltomelett.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; gratin på sill; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kåldolmar; äggmjölk med skum.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; ägg med skinksås; mjölk; kaffe eller te. Middag: Artpuré med stekt bröd; fläskkötletter med pressad potatis.

RECEPT:

Å la daube på sik och hummer (f. 10 pers.). 1 kg. sik, 1 msk.

salt, 1 lit. vatten, 5 hvitpepparkorn, 1 helburk hummer. Till geléet: 3/4 lit. fiskbuljong, 2 msk. franskt vin, 8 blad gelatin, 2 msk. kokande vatten, 2 äggvitor. Till garnering: 1 hårdkokt ägg, persilja.

Beredning: Siken fjällas, rensas, sköljes och torkas. Den ingnides med hälften af saltet och påsattes i det varma vattnet tillsatt med resten af saltet samt hvitpepparn och får koka sakta i 20 min. Hummern skäres i vackra bitar.

Fisken tages upp, skinnet aftages genast, hvarefter fisken får kallna. Fiskspadet påsattes och när det kokar tillsattes vinet, det sköljda och i 2 msk. hett vatten upplösta gelatinet samt de till lätt skum slagna äggvitor. Spadet får därefter koka under vispning i 3 min. Geléet silas genom en i hett vatten urviden servett och litet deraf hålles på botten af en vatten-sköldjå å la daubeform och ställes ut att stelna. Geléet på botten af formen garneras därefter med hårdkokt ägg, skuret i vackra fasoner samt persilja och de vackraste hummerbitarna.

Fisken skäres i bitar och alla ben borttagas. Den nedlägges i formen jämte resten af hummern och geléet påhålles försiktigt. Å la dauben får stelna på kallt ställe, uppstjälles och garneras rundt om med fint hackad ägg.

Majonnäs (f. 6 pers.). 2 äggulor, 1/2 tsk. salt, 4 dcl. god matolja, 4 tsk. vinaigre, 2 tsk. vatten, 1/2 tsk. socker, 1 knifudd vitpeppar.

Beredning: En bål ställes i ett fat med is. Äggulorna läggs i bålen och röras med saltet i 15 min. Två dcl. af oljan hålles droppvis under det majonnäsen röres att ett håll, därefter tillsätts vinaigren jämte resten af matoljan droppvis. Då och då tillsättes några droppar vatten för att säsen ej skall skära sig. Sist afsmakas med kryddorna och mera vinaigre om så önskas.

Majonnäsas serveras till kalla fisk- och köttretter.

Soupe à la reine (f. 6 pers.). 1 höna, 1 kg. kalflägg, 3 1/2 lit. vatten, 1/2 msk. salt, 1 morot, 1 palsternacka, 1 liten purjolök, 3 hvitpepparkorn, 3 äggulor.

Beredning: Hönan plöckas, svedes, urtages, sköljes och lägges i friskt vatten omkr. 12 tim., tages därefter upp, torkas väl och lägges i det kalla vattnet tillika med den tvättade kalfläggen och saltet samt sättes på elden att koka. Då soppan kokat upp, skummas den väl, och de ansade rotsakerna jämte hvitpepparkornen läggas, hvarefter soppan får koka, tills köttet är mört (3 å 4 tim.). Köttet skäres i små bitar, benen krossas och kokas något längre i soppan, som därefter si-

Finast i smak och näringsrikast äro

VÄRGÅRDA
(Kungl. Hofleverantör)

PARETER.

Hafregryn • Hafremjöl

— Vargårda —
Proton-hafremjöl!

las, skummas och afsmakas. Äggulorna vispas upp i soppskålen, soppan tillslås under kraftig vispning och det sönderskurna köttet illäggas.

Serveras med rostadt eller stekt bröd.

Biskvitar (f. 12 pers.). 320 gr. sötmandel, 320 gr. strösocker, 7 äggvitor.

Till garnering: Syltade apelsinskal, frukt och gelé.

Till pannan: 1 msk. smör, 2 msk. stötta skorpar.

Beredning: Mandeln skällas, torkas väl, drifves genom mandelkvarn och blandas med sockret. Äggvitorna vispas till hårdt skum och vispningen fortsättes 1/4 timma. Äggviteskummet blandas försiktigt med mandeln och sockret, hvarefter massan fylles i en väl smord och brödbestörd tackjärnsanna och gräddas i svag ugnsvärme omkr. 1 tim. Tårtan stjälpes upp, när den afsvalnat, och garneras, när den är kall, med frukt och gelé.

Biffpaj (f. 6 pers.). 1 kg. benfritt innaulår eller fransyska, 2 tsk. salt, 1/2 tsk. vitpeppar, 2 msk. smör (40 gr.), 1/2 portug. lök, 1 lit. potatis, 1/2 dcl. franskt vin, 3 dcl. svag buljong, (kott på senor och hinnor).

Pajdeg: 1 hg. kokt kall, rifven potatis, 1 hg. smör, 1 hg. hvetemjöl. Beredning: Köttet tvättas med en duk, doppad i hett vatten, skäres i omkr. 2 cm. tjocka skivor, hvilka bultas på båda sidor och beströms med peppar och salt. En stekpanna sättes på elden att bli het. Smöret brynes och biffarna läggas och brynas hastigt på båda sidor samt få steka 1/2 min. på hvarje sida. De uppläggas; pannan vispas ur med kokande buljong och säsen tillvarogatas. Löken skalas, skäres i skivor och brynes. Potatisen skalas och skäres i skivor. En pajform smörjes med smör, däri lägges ett hvar med potatis,

därpå ett hvar biffar och litet lök, så lägges allt hvarfvís, öfversta hvarvet bör vara biffar. Biffsåsen och vinet hålles öfver. Till pajdegens blandas alla ingredienserna på bakbordet och degen utkafas till 1/2 cm. tjocklek. Ett lock till formen utskäres, formens kant penslas med vatten och deglocket fasttryckes. Med en gaffel göres 4 å 6 hål i degen, så att vid stekningen bildade gaser må kunna bortgå. Pajen garneras med fasoner af degen, hvilka fästas med ägghvita. Den öfverpenslas med vatten och gräddas i god ugnsvärme omkr. 1 tim.

Bönpuré (f. 6 pers.). 5 hg. bruna bönor, 1 1/2 lit. vatten, 2 lit. fläskspad, 50 gr. smör, 25 gr. hvetemjöl, 1/4 tsk. vitpeppar, 1 tsk. soja, 1 msk. ättika, 1 msk. socker eller sirup.

Beredning: Bönorna sköljas väl och läggs i blöt i 1/2 lit. vatten dagen innan de skola kokas. De påsättes i samma vatten och få koka tills de äro fullkomligt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl sammanfråsas, purén och det heta fläskspadet tillsätts litet i sänder, hvarefter soppan får koka i 10 min. Den afsmakas med kryddorna och om så önskas med ättika och socker. Serveras med croutons eller fläskkorf.

Mandelpudding II (f. 6 pers.). 6 ägg, 5 dcl. tunn grädd, 3 msk. socker, 100 gr. sötmandel, 6 bittermandel, rifa skalet af 1/2 citron, 1 msk. potatismjöl.

Till formen: 2 kkp. strösocker, 4 msk. kokande vatten.

Beredning: Sockret brynes i en tackjärnsanna, spådes med det kokande vattnet, och därmed beklädes en vacker bleckform. Äggulorna röras med sockret 1/4 tim., grädden kokas upp och tillsättes under stark vispning, hvarefter krämen får sjuda och tjockna. Kastrullen aflyttes och vispningen fortsättes, tills krämen kallnat. Då tillsätts den skällade och rifa mandeln, citronskalet och potatismjölet. Sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitor. Massan hålles i den beklädda formen och gräddas i vattenbad i ugn omkring 3/4 tim. Puddingen uppstjälpes när mesta hettan afgått.

Syltomelett (f. 6 pers.). 4 dcl. oskummad mjölk, 30 gr. smör, 1 msk. socker, 50 gr. hvetemjöl, 3 ägg.

Till pannan: 1/2 msk. smör (10 gr.).

Till fyllning: 2 kkp. äppelmos eller sylt. Beredning: Mjöl, smör och socker få koka upp, mjölet ivispas varsam under full kokning och massan får koka, tills den släpper pannan, då den hålles upp. Då mesta hettan

SOLO-KÄFFE

från

A.-B. Malmö Kaffekompani.

H. M. Konungens Hofleverantör.

Magnetiskt förädladt enligt svensk patentet n:o 20016 år

det bästa, renaste och drygaste

JAVÄ-KÄFFE

som finnes i marknaden och säljes femton olika Javablandningar i rikets förnämsta Kaffe- och Specialfärs.

afgått, iröras äggulorna en i sänder; sist nedskäras de till hårdt skum slagna äggvitor. Massan hålles i väl smord omelettpanna och gräddas i varm ugn, tills den stannat och fått en vacker gulbrun färg. Den uppstjälpes och fylles med äppelmos eller sylt.

Kåldolmar (f. 6 pers.). 1 litet kålhufud (1 kg.), 1 liten kkp. risgryn (1 hg.), 8 dcl. mjölk, 3 hg. benfritt oxkött, 1 hg. benfritt kalkkött, 1 hg. späckfläsk, 1 ägg, 1 msk. salt, 1/2 tsk. vitpeppar.

Till stekning: 4 msk. smör (80 gr.), 6 dcl. kokande vatten, 1/2 tsk. Liebig's köttextrakt, 1/2 tsk. salt.

Beredning: Kålhufudet sköljes och förvälles i kokande saltadt vatten. Bladen lossas försiktigt från stocken och den tjockaste delen af hufvudnerven bortskäres. Risgrynen sköljas i kokande vatten. Mjölkens kokas upp, grynen läggs och få under rörning koka, tills de äro mjuka, då de upp hållas att kallna. Köttet tvättas med en duk doppad i hett vatten, spacket skrapas och båda delarna skäras i tärningar och drifvas 3 ggr. genom köttkvarn. Köttfärsen, det uppvispade ägget och kryddorna blandas väl med grynen. (År färsen för hård, spådes den med litet mjölk). En msk. af färsen lägges på hvarje kålblad som därefter hoprullas och omknytes med bomullsgarn, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en stekgryta, dolmarna läggas och brynas vackert, spådes med det kokande vattnet, tillsatt med köttextrakten och saltet, och få sakta steka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. De spådas emellanåt och skakas om då och då, så att de ej fastna vid botten. De upp tagas, garnet klipptes bort och dolmarna uppläggas på karott. Såsen spådes med grädden, får ett uppkok, afsmakas och hålles öfver.

Nyttiga Julklappar för BARNEN

Stor Julexposition
af

BARNKLÄDER
M. BENDIX

18 REGERINGSGATAN 5 STUREGATAN
90 DROTTNINGGATAN

OBS! PRESENTKORT!

OBS! PRESENTKORT!

LEDIGA PLATSER

I tjänstemannafamilj bosatt i villasamhälle, Stockholms närhet, får bildad flicka, kunnig i matlagning plats. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

ATT i hufvudsakligast svenska ämnen undervisa en 14-årig flicka, erhåller undervisningsvan och musik. samt anspråkslös flicka, som äfven är villig biträda vid göromål inom hemmet, plats från början af nyåret till juni mån. i skogshem i Norrland, om svar jämte anspråk ställes till fru Julia Yttergren, Heden pr Öfverturingen.

I officershem i Sthlms närhet får barnfröken plats, att tillträda på nyåret. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

MOT fritt vivre erhåller barnkär, anspråkslös flicka plats på landtgård att läsa med en gosse (småskolans kurs). Vacker, folkrik trakt. Svar med ref. till »Anspråkslös 1909», Iduns exp.

NITTIOSEX (96) % af befolkningen så-

väl barn som vuxna lida af tandröta. Orsaken till detta sorgliga förhållande är i de flesta fall:

FÖRSUMMAD skötsel af tänderna från tidigaste barndomen!

Använd därför redan från barndomen

Friska, starka, Pris

STOMATOL

pärlhvita tänder! 60 öre.

Lärlarinna

för undervisning i ämnena: kristendom, svenska, geografi och historia på stadiet 5—8 klass, önskas från den 18 jan. 1909. Betyg och uppgift om löneanspråk sändas till: Maltestorps pension, Vinslöf.

KOKERSKA. Ung flicka, fullt kunnig i enklare matlagning och bakning samt villig att deltaga i förefallande göromål för fördelaktigt plats nu genast i prästgård på landet. 2 personers hushåll. Husbjörgru finnes. Svar till »Prästgårdens», Osno.

EN enkel, gladlynt lärlarinna, äfven kunnig i tyska och musik, önskas till 1 februari för tvänne barn om 8 och 9 år i godt hem å bruk i Uppland. Svar med fo.o., märkt »Godt humör», torde insändas till Iduns exp.

FÖRENADE hushållerske- och värdinnehafvarens ledig på landtgendomen den 1 nästa januari. Endast enkel, anspråkslös och sparsam medelålders dam bör sända fotogr. och rek. till Björseruds egendom, Sundals Ryr p. r.

EN skolkösklärlarinnebefattning är till ansökan ledig hos styrelsen för Västerbottens läns folkhögskola i Degerfors, postadress Vindeln. Befattningen, som tillträdes den 1 febr. 1909, medför skyldighet att årligen hålla 6 flyttande skolkökskurser inom Västerbottens län på 6 veckor hvardera. Lön 600 kr. samt bostad och fritt vivre under kurserna. Ansökningstiden utgår den 1 jan. 1909. Styrelsen.

Mot fritt vivre får bildad, 17 års flicka plats i barnlös familj. Sökande bör vara musikalisk, mycket kunnig i finare arbeten, samt hjälpa ordentligt husmor med lättare sysslor. Svar till »Godt humör 1908», Helsingborg p. r.

EN BÄTTRE, frisk, treflig, helst musikalisk, flicka får på nyåret plats mot fritt vivre att vara fru till sällskap och hjälp vid skötsel af 2 ne gossar om 5 och 7 år. Svar med rek. och foto. till »Familjemedlem», Uppsala p. r.

BILDAD flicka, ej allt för ung, sökes för att å hem på landet utföra alla en husbjörgrus sysslor utom tvätt och skurning. Medlem af familjen. Svar fortast möjligt till Fru Widell, Stugun, Jämtland.

SE HIT! Till liten fin herrgård sökes genast en frisk, snäll smålandsflicka från enkelt men ordentligt landthem, som är van vid sömnad och husliga bestyr, att mot någon liten lön vara husmoders hjälpre. Svar inom 8 dagar till »S. S.», Frinnaryd p. r.

LÄRARINNA erhåller efter jul plats att undervisa flickor 8 år och gosse 7 år, äfven i musik, samt att vara till hjälp med barnens (en 4-årig flicka finnes och) skötsel och sömnad. Svar med betyg, porträtt och lönepret. till »Herrgård», Ulfsby, Vermland.

EPIDEMISKOTERSKETJANSJ vid Askersunds distrikt att tillträda inom januari, helst d. 1:sta n. a. Fordringar: friskbetyg, betyg öf. c:a 1 års tjänstgöring v. större las. samt kurs v. större epid.-sjukh. Lön af Örebro lands-ting 600 kr. + 100 f. hyra + 50 öre f. tjänsttag. Ansökan till d:r Öhrwall, Askersund. Upplysningar af densamme.

BARNSKÖTERSKA, helst något äldre, eller flicka, som genomgått barnavård, fullt kompetent att på egen hand sköta spädt barn, får plats i början af febr. Svar snarast möjligt med uppg. om ålder, lönepr. ätt. af betyg och helst fotografi under adress: »Februari 1909», Iduns exp.

BILDAD, frisk, snäll flicka, helst musik., med lust att tillse 3 barn, 5, 3 o. 1½ år, samt villig hjälpa till med förek. görom. (något kunnig i sömnad önskvärdt), får plats i Norrland d. 15 d:s om foto. o. lönepr. snarast sändes till »Bildad familjemedlem», Iduns exp.

En flicka af godt hem

erhåller genast plats å större herrgård i Skåne för att utöfva tillsyn öfver ett 2 års och ett 3 års barn. Lön gifves ej, men betraktas sökanden såsom familjemedlem. Svar märkt »Familjemedlem», Gumælii Annonsb., Malmö f. v. b.

MEDELALDERS, respektabel dam, helst musikalisk, kunnig i och intresserad af hushållsgöromål och barnavård, får anställning som hjälp och sällskap hos disponentfamilj på landet. Svar till »W. N.», innan 15 december, Svenska Telegrambyrån, Malmö.

BARNFRÖKEN. Verkligt barnkär, bildad flicka, ej under 24 år, kunnig i sömnad samt musikalisk erhåller anställning för tre barn 10-8-5 år från 15 jan. 1909. Hon bör äga ett jämnt och glädt lynne samt hafva insikt om att det följer ansvar med en sådan anställning. At kompetent person med goda vitsord lämnas godlön. Svar med intyg om kompetens o. rek. samt foto. till »Uppfostran», Iduns exp.

Köksföreståndarinna

sökes för Gefle stads fattigvårdsinrättning. Platsen skall tillträdas den 1 nästinst. jan. Lön efter öfverenskom-melse och kompetens. Ansökningar, ätt-följd af sökandens foto., ålders- och frejdbetyg samt rek. från förut inne-hafda platser, jämte löneanspråk in-sändas till Fattigvårdsbyrån, Gefle, före den 16 dennes.

Gefle den 1 dec. 1908.

Fattigvårdsstyrelsen.

BILDAD, musikalisk och språkkunnig flicka erhåller plats i början af jan. 1909 i familj i Uppsala att läsa läxor med trenne barn 12-9 års ålder. Svar med foto. och betygsafskrifter m. m. sändes till »Bra plats», Uppsala p. r.

ANSPRÄKSLÖS, ordentlig, pålitlig och barnkär flicka får plats att sköta 2 små flickor om 7 och 5 år samt vara behjälplig med förek. göromål. Något sykkunnig. Prima ref. Foto., an-språk. Fru kapt. Swedenberg, Halmstad.

Fruntimmer, 25-40 år,

som kan insätta 5- å 10,000 kr. i vinstgif-vande, lötskott partiäffär, får ingå som del-gärdare däri. Den sökande skall på egen hand sköta böcker och kassa, samt delta i öfriga kontorsgöromål. Ledning i början samt vid bokstäl erhålles. Svar till »Kompanjon», Iduns exp., Stockholm.

PLATSSÖKANDE

UNDERVISNINGSVAN väf- och hand-arbetslärarinna söker plats för våren. Högsta betyg från H. V., Lundinska kursen, Nås m. m. Svar till »Våren 1909», Kristinehamn p. r.

UNG flicka från godt hem, som genom-gått 8-kl. läroverk, önskar plats i re-spektabel fam., att läsa med mindre barn. Bästa ref. Svar till »Familjemed-lem 17 år», Örebro p. r.

PLATS i fam. önskas af troende flicka. Svar till »A. B.», Sandbro, Wattholma.

UNG flicka söker till inst. nyår plats i familj. Har genomgått hushållsskola samt är kunnig i alla inom ett hushåll förekommande göromål. Svar till »21-årig norrländska», Iduns exp. f. v. b.

VÄRDINNEPLATS sökes af 30-årig bättre flicka nu eller helst på nyåret i enkelt, stilla, bättre hem, där husmoder saknas. Sök. är kunnig i sömnad och handarbeten och äger förmåga att ordna ett välordnat hem. Svar emotes tack-samt »A. M.», Iduns exp.

UNG flicka önskar plats i finare fam. Ar villig deltaga i alla inomhus före-kommande göromål. På lön fästes ej afseende, mera på att få anses som medlem af familjen. Svar till »E. K.», Källby p. r.

Svensk-amerikanska

(Sjukgymnast)

önskar plats till nyår eller framdeles som hjälp och sällskap åt äldre herre eller dam; är något kunnig i sjukvård. Skulle föredra en plats att få medfölja till utlandet. Svar till »S. A.», Gumælii Annonsbyrå, Malmö.

MUSIKLÄRARINNA önskar plats öfver vintern på större landtegendom. Fina rek. Svar till »Nyåret 1909», Iduns exp.

YOUNG English Lady, a well educated - musical, linguist - wishes situa-tion as companion - home or travel-ling. Best recommendations given & required. Reply »Bella 350», Svenska Telegramb. Annonsafd., Göteborg.

ANSPRÄKSLÖS bättre flicka, hushålls-van, önskar på nyåret plats i god fam-ijl som husmoders hjälp. Svar tack-samt till »Familjemedlem 21 år», Kö-ping p. r.

KUNNIG, ordentlig hushållerska önskar plats att sköta bruks hushåll e. d. eller såsom husföreståndarinna hos en-sam herre eller dam. Svar till »F. B.», Råbäck p. r.

SÅSOM föreståndarinna eller husmo-der vid allmän eller privat anstalt, helst ålderdomshem, söker därtill kom-petent person plats. Har under många år haft dylik anställning. Svar till »Nyttigt», Iduns exp.

UNG flicka, som genomgått 8-kl. läro-verk, önskar till nyåret plats i ämbets-mannafamilj som skriftråde och om så önskas hjälpa till med barnens läx-läsning. Någon lön önskvärd. Svar till »M. 18», Iduns exp.

UNG flicka önskar plats som barn-fröken, helst å landtegendom, 1 jan. Är villig deltaga i hvarjehanda syssl. Svar emotes tacksam till »Pålitlig familjemedlem 19», Iduns exp.

VAN kartriterska önskar plats, nu el-ler till nyåret. Svar till »Kartriterska 1908», Iduns exp., Stockholm.

PLATS i familj som hjälp åt husmo-der, önskar ung, praktisk flicka af god familj. Önskar få vara som familjemed-lem. Tacksam för svar till »Hösten 1908», Kristdala p. r. (Småland.)

VILLIG 23-årig flicka önskar plats i godt hem (helst på landet) att del-taga i husliga göromål. Kunnig i sömnad och dyl. Svar tacksam till »Svea», Iduns exp.

BÄTTRE flicka som genomgått praktisk hushållsskola önskar plats till nyåret, helst i fam. eller hos ungherre. Villig deltaga i alla inom ett hem förekom. göromål. Goda betyg och ref. Svar tacksam till uppgett om lön till »Plats nyår 1909», Iduns exp.

UNG bildad flicka af god familj önskar plats som sällskap och hjälp. Är gärna behjälplig med läxläsning och barnens skötsel. Svar till »E. J.», Familjemedlem», S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

PLATS i bättre familj eller hos respekt. ungherre, sökes af hushållsvan flicka, kunnig i sömnad och handarbete. Goda rek. »J. E.», Gullspång p. r.

UNG, bättre flicka önskar komma i bildadt hem som hjälp och sällskap. Lön önskas. Svar emotes tacksam till »Affärsvan», Munka, Ljungby p. r.

Sen hit!

Ung flicka, med fördelaktigt utseende, som genomgått 8-kl. läroverk, myc-ket musik. (piano, god sångröst), önskar plats i fint o. bildadt hem såsom sällskap, sekreterare, guvernant el. dyl. Svar med löneförm. inom 8 dagar till »Godt humör 1908», Iduns exp.

ENERGISK, rask flicka som genomgått åtta klasser i läroverk, önskar mot nå-gon ersättning plats i bank eller annan dylik sysselsättning med tillträde 1 jan. Svar motes tacksam till »A. A. E. 20», under adr. S. Gumælii An-nonsbyrå, Stockholm f. v. b.

28-ÅRIG allv. flicka önskar plats i fam. eller sköta ensam dams eller her-res hushåll. Kunnig i hems skötande, matl., bakn., klädsömnad. Goda betyg och rek. från föreg. pl. Svar inom 8 da-gar till »Familjemedlem», Malmö p. r.

Värdinneplats

sökes på nyåret af huslig, praktisk flicka, kunnig i matlagning, bak, slakt, sömnad och handarbeten samt fullt kompetent att sköta ett hem. Goda ref. Svar till »Asta», Nya Tidn.-konto-ret, Uppsala.

PLATS som hushållsfröken att till-träda nu eller på nyåret, sökes af bil-dad, duglig flicka kunnig i matlagning, bakn., sömnad. Goda rek. Nya Inack.-Byrån, Brunkebergsg. 3 B, Sthlm.

HUSFÖRESTÅNDARINNA. Bättre flicka fullt kompetent att förestå finare hem önskar plats som husföreståndarinna. Är enkel, ordningsfull, sparsam, kun-nig i sjukvård, all slags handarbeten, kläd- och llnnesömnad. Svar märkt »H. A. A. 25», Kiosken, Järmtorget, Göteborg.

SOM hjälp och sällskap söker medel-ålders flicka plats till våren 1909 hos äldre dam eller herre, helst i mel-lersta Sverige. Svar till »Arbetsam 63», Malmö 2 p. r.

PARIS. Famille française reçoit quel-ques pensionnaires désirant apprendre le français. Houtes références en Suède. Mmes Lehman, 10 rue Scheffer.

FÖR konvalescent eller sådana per-soner, som önska några månaders hvila från huvudstadens bullrande lif fin-nes att hyra i Strängnäs från början af jan. månad, en väl möblerad våning om fyra, fem eller sex rum och kök med vattenledning och elektriskt ljus. Tyst och stilla läge, ej långt från järn-vägsstation. Svar till »Godt tillfälle», under adr. S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

ENGLAND. Komfortabelt och trefligt hem i engelsk familj för ung flicka, som önskar lära språket. Moderat pris. Utomordentliga svenska rek. Ansök-an ställes till: Mrs Galt, 7 Twyford Crescent, Acton Hill. London W.

På landet i hög skogstrakt mottages gossar till inack. Undervisning efter läroverkens kurser. Kamrater finnas. God omvårdnad. Svar till »B. P.», Sven-ljunga.

Paris.

Lärarefam. i Neuilly (10 min. från Pa-ris) mottager unga flickor och fam. för sejour, språkst. Mod. pris. Ref i Sve-rij. Prof. Nicolle, 100 rue Perronet.

Pensionatet

i Villa Linton, Nynäshamn, motta-ger gäster under längre och kortare tid till moderat pris. Vördsamt Greta Si-monson.

LÄRARINNO, hushållsfröknar m. fl. som önska platser på nyåret böra nu göra anmälan å Norra Inack:Byrån, Malmkillnadsg. 27, Sthlm.

En bok som går!

ANDRA UPPLAGAN

'Fjället, Skogen o. Myren'

af

af Valdemar Lindholm

Tre norrländsägner af Valdemar Lindholm

har nu utkommit. Pris Kr. 3:50.

Första upplagan af denna bok slut-sålides från förlaget på tre veckor.

Ur pressens omdömen:

»Dessa tre sägner äro icke af det vanliga slaget. De äro fulla af en djup, mellankolsk poesi och allt är måladt efter naturen.»

D:r C. D. af Wirsén i Vårt Land.

»Valdemar Lindholms berättelser äro själfständigt tänkta och röja poetisk fantasi och en afsevärd lyrisk förmåga att återgifva naturens och sagans stämningar.»

D:r Sven Söderman i St. Dagblad.

»Författaren är ung, han har en frodig fantasi, ett öppet natursinne, en stil, som understundom kan vara full af friskhet och schwung.»

Lars Ahlgren (Papirius) i Nya Dagl. Allehanda.

»Här sammansmälta saga och verk-lighet till ett helt af gripande verkan.»

I. D. N. i Östgöten.

»Den talangfulle diktaren framman-nar i dessa berättelser fjällets, skogens och myrens mystik.»

Tidning för Falu Län o. Stad.

»Vi vilja rekommendera hvarje vän af verkligt god litteratur att snarast öka sin boksamling med detta ut-märkta arbete.»

Bilkingen.

»Boken är ett verk af äkta fantasi och poesi, väl inslagna i en bred no-vellistiks glänsande varp.»

Smålandsposten.

»Det ligger ett trollskt, sagolikt skimmer öfver dessa norrländska be-rittelser.»

Blekinge Folkblad.

»Finns det någon norrländsdiktare, som skall kunna fortsätta i en Pelle Molins fotspår och ge oss hvad han aldrig hann att ge, så skulle det vara Valdemar Lindholm.»

Folket.

»Den naturtrogenhet hvarmed för-fattaren skriver sina skildringar gör att läsaren rent af hypnotiseras och lever sig in i händelsernas gång.»

Söderköpingsposten.

»Man må hoppas att det blir för-fattaren förunnat att fullfölja denna väg och göra ännu flera värdefulla fynd med tillhjälp af sin i sågnaens värld beundrade kombinationsförmåga och sin fina instinkts slagruta.»

D:r J. Atterbom i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning.

Boken tillhandahålles i hvarje bok-handel eller expeditors direkt från Åhlén & Åkerlunds Förlag, Göteborg.

NYHETER TILL JULEN 1908.

Ett svenskt nationalverk:

SVENSKA BRAGDER och STORDÅD.

I krig och fred. Ute och hemma.

Efter äldre och nyare tider skildrade af Alexis Kuylentierna. (Mustafa).

Präktigt utstyrdt praktverk med öfver 300 illustrationer från de bästa källor. Pris inbunden i klotband Kr. 12:50.

En minnesgåfva till Sveriges folk:

OSCAR II.

En lefnadsteckning.

Af A. Hasselgren.

Med öfver 300 illustrationer.

Af monarken och människan Oscar II gifves här en trogen och helguten bild, hvilken ställts i belysning af de händelser som uppfyllt hans ovaultigt långa regeringstid.

Pris inb. i klotband..... Kr. 8:—
» » » m. skinnrygg » 9:—

Aron Jonason:

DROTTMINNEN

från MARSTRAND.

Elegant utstyrd volym med talrika bil-der efter fotografier tagna för »Drott-albumen». Pris Kr. 4:—.

Fredrik Nyander:

VILDBYGD.

Berättelser. Pris Kr. 2:—.

MIDVINTER.

Sveriges bästa Jultidning.

Pris med konstbilaga Kr. 1: 25.

» utan » 1:—.

Nationalupplaga af Carl Blinks historiska berättelser:

STEN STURE D. Å. OCH HANS SAMTIDA.

Del I. Lapparnes drottning.

Del II. Finlands ros.

Endast 1 kr. pr del.

Mila Hallman:
DANVIKSFOLK, PRÄSTER OCH VINSKÄNKAR.

Berättelser från gamla Stockholm. Pris kr. 2: 75.

Henning v. Melsted:
FARISÉENS HUSTRU.

Roman.

2:dra uppl. Pris Kr. 3: 75.

Finnes att tillgå i alla boklädor eller direkt från

FRÖLÉEN & COMP., Stockholm I.

P. A. Norstedt & Söners

Nya Ungdomsböcker

till julen 1908:

Arne. Berättelse af Björnsjernerne Björnson. Inb. 2 kr.

Den nye läraren vid Saint Cyril's skola af H. Escott-

Inman. Med illustrationer. Inb. 4 kr. 75 öre.

Japan. Sagolandet i öster af D. C. Angus. Med illu-

strationer. Inb. 2 kr.

Abdullah. Sångaren från Beda och andra berättelser

för barn af Amanda Kerfstedt. Inb. 2 kr.

På C. W. K. Gleerups i Lund förlag har utkommit följande:

Nya intressanta ungdomsböcker

Öfversatta af **Karin Jensen, f. Lidforss**

Luftens konung

eller till Marocko med flygskepp. Äventyrsbildning af Herbert Strang. Illustrerad. Inb. kr. 2.50.

Hennes hämnd

af baronessan Orczy. Forts. af »Den röda nejlikan». Inb. kr. 2.50.

Norahs triumf.

En historia om en talrik familj af Evelyn Sharp. Illustrerad. Inb. kr. 2.—.

MITT HEM

ALLTIDIGT TIDNING FÖR DET SVENSKA HEMMET

Tidskriften »Mitt Hem» är en värdefull, praktisk rådgivare i alla frågor, som röra ett hems trefnad och kloka ekonomi. Den följer intresserad alla husliga och sociala spörsmål, som intressera kvinnovärlden, och bjuder därtill på myckenhet god och underhål-lande lektyr. Bär alligenom prä-geln af sundt förnuft och är redan därigenom den bästa af alla publi-kationer för kvinnan och hemmet. Vackert utstyrd med många bilder. Insänd 50 öre i frimärken till Exp. af »Mitt Hem», Karduanmakaregatan 7, Stockholm, så erhållas båda num-ren för december och därtill ett utmärkt vackert julnummer, som eljest ensamt kostar 50 öre i bok-handeln.

Gör ett försök!

Ni ångrar det inte!

Villa vid Storängen

om 9 rum, kök, badrum, W. C., säljes bil-ligt om snar uppgörelse träffas med Jac. Svensson, Storängen.

En välkommen julklapp

är Johann Maria Farinas Eau de Co-logne med Kölnerdömen. Frisk och av en oförlinlig finhet. Nästan hälften inbesparas om den köpes direkt å Kölnerlagret, 24 Smålandsgatan. Prospekt gratis och franko.

Husmoderskurs

börjar 20 Januari. Undervisning i allt hus-ligt. Fru **Frida Olsson**, Norrgård, Kalmar.

Prenumerera på Bargarderoben!

Prenumerera på Idun!

En bok som går!
ANDRA UPPLAGAN
af
'Fjället, Skogen o. Myren'

Tre norrländssånger af
Valdemar Lindholm
har nu utkommit. **Pris Kr. 3:50.**

Första upplagan af denna bok slut-
sålades från förlaget på tre veckor.

Ur pressens omdömen:

»Dessa tre sånger äro icke af det
vanliga slaget. De äro fulla af en
djup, mellankolisk poesi och allt är
måladt efter naturen.»

Dr. C. D. af Wirsén i Vårt Land.

»Valdemar Lindholms berättelser
äro själfständigt tänkta och röja poetisk
fantasi och en aisevärd lyrisk
förmåga att återgifva naturens och
sagens stämningar.»

Dr. Sven Söderman i St. Dagblad.

»Författaren är ung, han har en
frodig fantasi, ett öppet natursinne,
en stil, som understundom kan vara
full af friskhet och schwung.»

Lars Ahlgren (Papirus) i Nya Dagl. Allehandä.
»Här sammansmälta saga och verk-
lighet till ett helt af gripande ver-
kan.»

I. D. N. i Östgöten.
»Den talangfulle dikteren framman-
nar i dessa berättelser fjället, skogen
och myrens mystik.»

Tidning för Falu Län o. Stad.

»Vi vilja rekommendera hvarje vän
af verkligt god litteratur att snarast
öka sin boksamling med detta ut-
märkta arbete.»

Billingen.
»Boken är ett verk af äkta fantasi
och poesi, väl inslagna i en bred no-
vellistisk glänsande varp.»

Smölandsposten.
»Det ligger ett trolskt, sagolikt
skimmer öfver dessa norrländska be-
rättelser.»

Blekinge Folkblad.
»Finns det någon norrländsdiktare,
som skall kunna fortsätta i en Pelle
Molins fotspår och ge oss hvad han
aldrig hann att ge, så skulle det vara
Valdemar Lindholm.»

Folket.

»Den naturtrohet hvarmed förfat-
taren skriver sina skildringar gör
att läsaren rent af hypnotiseras och
lefvar sig in i i händelsernas gång.»

Söderköpingsposten.

»Man må hoppas att det blir förfat-
taren förunnat att fullfölja denna
väg och göra ännu flera värdefulla
fynd med tillhjälp af sin i sågness
värld beundrade kombinationsförmåga
och sin fina instinkts slagruta.»

*Dr. J. Atterbom i Göteborgs
Handelstidning.*

Boken tillhandahålles i hvarje bok-
handel eller expedieras direkt från

**Åhlén & Åkerlunds Förlag,
Göteborg.**

På C. E. Fritzes Bokförlags A.-B.
ha nu utkommit:

**DET EVIGT
KVINNLIGA**

Blad ur skissböckerna

af
JOHAN NORDLING.

ANDRA UPPLAGAN.

Pris 2: 50.

»Det hvilat en egenartad, en oför-
gäblig ton öfver Johan Nordlings
skildring af unga kvinnor. Bland
alla samtida har han den helt för
sig själf och den verkar som med
trolleri.»

SILJAN

En bok om Sveriges hjärta

af
JOHAN NORDLING.

Fjärde uppl. 15-17:e tusendet.

Pris 2 kr.

»Siljan är icke allenast säsongens
bästa bok, utan den är en märkesdikt
inom vår svenska litteratur.»

SATS-BOK
om
kakor
och
tårter

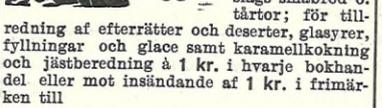
För bakning i
hemmet samt för
stundande

JULBAK

finnes ingen bättre
rådgivare än
Sats-Bok för
bakning af spise-
och knäckebröd,
vörtlimpor, lim-
por af olika slag,
hvetebrod och
skorpor, wiener-
bröd, bananin-
bröd, pariser-
horn o. borgmäst-
tarbröd, alla
slags småbröd o.
tårter; för till-
redning af efterrätter och desalter, glasser,
fyllningar och glace samt karamellkoking
och jästberedning å 1 kr. i hvarje bokhand-
del eller mot insändande af 1 kr. i frimär-
ken till

C. O. EKBLAD & Co, Västervik.

En julklapp till alla snälla barn från
Louis Moe!

Louis Moe *Cyrus Granér*
BURRE BUSSE
Pris 2.75
I alla boklädor har utkommit i dag 17

Burre-Busse i Trollskogen.

En liten saga för mammas minsta små
berättad af
CYRUS GRANÉR.

Med många färgtaflor och teckningar af
Louis Moe.

»Burre-Busse i Trollskogen» är helt säkert
den roligaste och mest konstnärliga bil-
derbok som hittills tryckts på svensk officin.

**Åhlén & Åkerlunds Förlag,
Göteborg.**

GISLAVEDS
CALOUSIER

Partiförsäljare: **LUBLIN & Co**
Rikstel. 608. Stockholm. Allm. tel. 8798.

Mazetti's

»Ögon»-Cacao
pr hektopaket 50 öre.

Härligaste arom!

Genom sin styrka och
absoluta renhet i bru-
ket billigare än den
utländska.

Åtgår endast för cirka
2 öre till en kopp!

Mazetti's
»Kungs»-Cacao

kostar endast 45 öre
pr hektopaket; garanteras
också ren och oförfalskad.

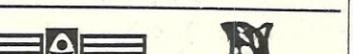
Svensk text

till

**:: Weldon's ::
Ladies Journal**

finnes att tillgå i alla boklädor eller
från förlaget.

**Ringnér & Enewalds Bokhandel,
Göteborg.**

**Crème de
Cholepalmine,**

utmärkt antiseptiskt
hudmedel,

säljes i tuber å 30
och 75 öre hos Her-
rar *Speceri-, Färg-
och Parfymhandlan-
de m. fl. samt å
Apoteken.*

**RITBOK FÖR SKOLA
OCH HEM**

Häft. I
Utarbetad af **EDIT RYDBERG**
efter originell, lättfattlig, artistisk metod
nu utkommen från
**HUGO BRUSEWITZ FÖRLAG,
Göteborg.**

Pris 35 öre.
Expedieras mot postförskott.

Är Ni rädd om Ert hår
använd

EAU DE QUININE
från *Ed. Pinaud, 18 Place
Vendôme, Paris.*

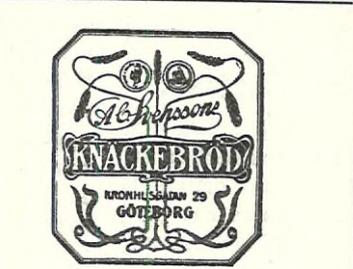
Maizena!

Oöfverträfflig
till
såser,
bakning,
maizenagröt
etc.

...
**God!
Dryg!
Närande!**

Begär alltid
»MAIZENA».

Deutsche Sprache
praktische u. wissenschaftliche Aus-
bildung, billige Pension, Referenzen
schwed. Lehrerinnen.
Privatlehrerinnen Seminar,
geogr. 1878. Pastor R. MAYER.
Halle a/S Harz 13

Korporaler!
Edert riksförbund har en varm vän i
Sveriges Vål
organ för den icke-socialistiska
ungdomen.

Det är ett illustrerat, vackert och om-
växlande veckoblad. 50 medarbetare. Upp-
satser i dagens ämnen, berättelser, dikter,
biografier, skildringar af vackra platser m. m.
För svenskt underbåf, som vill inverka
lyftande och förädlande på truppen, är här
en källa att ösa ur. **Pris** per år endast
3 kr., halfår 1.75, kvartår 1 kr. Skaffa
er Sveriges Vål för 1909.

Pilot-Plåster

är det säkraste och bekvämaste
medlet vid

Reumatism och
Muskelsmärta.

Erhålles i alla apotek till Kr.
1.— pr st.

Dramatiska Teaterns Lotteri.

Till 25:e dragningen säljas hela lotter, äv-
ven delaktighetsbevis: 1/5 lott 6: 50, 1/4 8: 25,
1/3 1: 65, 1/10 1: 35 mot förut insänd likvid.
Vid köp af flere bevis erhållas olika nummer.
Teaterobligationer köpas eller tagas i likvid.

Svenska Affärsbyrån,
Malmstullnadsgatan 26, Stockholm.
Rikstel. 17 55. Allm. tel. 183 83.

ÖFVERROCKAR

tvättas kemiskt eller färgas af Örgryte Kemiska
Tvätt- & Färgeri-A.-B., Göteborg. Snabb leverans!
Väljordat arbete! Moderata priser!
Ombud i Stockholm: Sveamagasinet
(Carl A. Thorell) Norrlandsgatan 6.

Bättre privathotell i norrlandsstad
att öfvertaga,
passande för ett par fruntimmer. Upplys-
ningar Allm. tel. Maria 16 29.

Begär profnummer
af tidn. »Trosvitnet», redig. af
C. Nordling. Illustrerad, religiös tid-
ning med omväxlande innehåll.
Å postkont.: Kr. 1.20 per år.
Direkt från »Trosvitnets» Exp.,
Jönköping, sändas sex exempl. för
Kr. 5.—.

OBS! Snabbtändande veckor!

Clara Stearinljusfabrik
Lars Montén, Stockholm.

**Som
Passande Julklapp**

rekommendera vi ett af våra damstucktyg
af särdeles hög kvalitet och vackert mönster
som nu realiseras till följande billiga priser:

duk 150x150 cm. 150x200 cm. 150x250 cm.
5.25 7.— 8.75

150x300 cm. Servetter 60x60 cm. 9.—
10.50 pr st. kr. pr duss.

Samt ett dito af god men billigare kvalitet
till följande pris 145x145 145x200 145x250
4.65 6.40 8.80

145x300 cm. Servetter 60x60 cm. 6.50 kr.
9.60 pr st. pr dussin.

Varan garanteras vara fullt prima samt
fri från klister. Order expedieras mot post-
förskott eller efterkraf. Skulle någon köpare
icke blifva belåten får varan returneras och
penningarne återsändas.

Kungsäters Linneväfveri,
adr.: Kungsäter.

HOTELL WINDSOR
i d. Primavera

ista klass hotell
VIA VENETO, ROM
Centralvärme. Nyrestaurerad.
Castelli & Lantony.

På C. W. K. Gleerups i Lund
förlag har utkommit följande:

**Nya intressanta
ungdomsböcker**

översatta af
Karin Jensen, f. Lidfors

Luftens konung

eller till Marocko med flygskäpp.
Äfventyrsskildring af *Herbert Strang.*
Illustrerad. Inb. kr. 2.50.

Hennes hämnd

af baronessan *Orcey.*
Forts. af »Den röda nejlikan».
Inb. kr. 2.50.

Norahs triumf.

En historia om en talrik familj
af *Evelyn Sharp.*
Illustrerad. Inb. kr. 2.—.

ÄR NI SETT våra billiga musikalier
å 25 öre

Om ej, så insänd genast 25 öre i frimär-
ken, hvarpå kataloger och proffhäfte sändas.
Första urval. Elegant yttre. Prätigt
innehåll. Agenter antagas.
Ringnér & Enewalds Bokhandel, Göteborg.

EDVARD BERGGREN.
A. Blomberg foto.

Vårt julnummers artist.

TILL PORTRÄTTET af den unge artist, som i år haft vårt julnummers konstnärliga utsmäckning om hand, några ord. Icke om resultatet af detta hans arbete, eftersom det ju i dag samtidigt förelägges publiken till bedömande, men om honom själf. Det är sant, att hans teckningar är mycket karaktäristiska för honom, där är något lugnt och mjukt med dem, där är också perspektiv, som djupna, och kanske mera skuggor än ljus, men begge delarna lika samvetsgrannt behandlade. Men en komplettering af denna kanske en smula godtyckliga parallel torde behövas, och då är det väl lämpligt att nämna, att *Carl Edvard Berggren* för fem år sedan eller 1903 utgick från Konstakademien, där han varit elev sedan 1897 och hufvudsakligen studerat figurmålning — därvid medförande den lilla och stora medaljen. Därpå följde studieresor utomlands med i Europa Paris och i Paris Colarossi som medelpunkt.

Under de arbetsår, som sedan följt här i Stockholm, har den stora publiken bäst kunnat följa honom som illustratör, i hvilken egenskap han är mycket använd och uppskattad.

Att han ännu icke är så bekant för sina talfors skull, beror därpå, att han, förutom på akademiens elevutställningar — där han i våras hade sin stora, dekorativa tafla med motivet den sköna prinsessan och den unge pagen — utställt endast i landsorten, såsom i Malmö, Norrköping m. fl. ställen. När han nu dock så småningom kommer med på en utställning här uppe, har han bl. a. de tre, mycket själfullt gjorda barnporträtt, som höra till hans senare arbeten i figurmålning, att komma med. Därtill kanske det nya arbete, som den flitige konstnären nu planerar och om hvilket han icke låter en veta mer än hvad ett förtjust och hemlighetsfullt konstnärslende kan yppa.

E. —ER.

Till alla våra läsare

rikta vi en vördsam uppmaning att i god tid förnya prenumerationen till det kommande året, helst före julen och helgdagarna.

SÅSOM VAR ATT FÖRUTSE har hr Tore Blanchés uppsats om "Vår ungdom" i nr 49 af *Idun* framkallat en liflig uppmärksamhet, och dagligen ingå nya inlägg i den väckta frågan. Särskildt har artikelförfattarens och den af honom återopade samskolelärarinnans skarpa — och helt visst allt för generella — uttalanden om våra studentskor framkallat indignerade gensagor från flere håll. För vår egen del vilja vi också gärna tro det bästa om kärnan hos vår svenska ungdom, såväl den manliga som den kvinnliga — i sanning mörka vore eljes våra nationella framtidsperspektiv! Här gäller dock så livsviktiga intressen för hela vårt folk, att äfven de yttligaste förskämningssymptom måste i tid beaktas, och en allsidig och i god mening hänsynslös utredning kan endast vara önskvärd. Till det ändamålet begynna vi här nedan publicerandet af några bland insändarne, främst dem som genom utsättandet af sina fulla författarnamn frimodigt ställa den personliga auktoriteten bakom sitt ord. På samma gång ber förf. af artikeln "Vår ungdom" redan nu jä betona, att de af honom framställda synpunkterna i sin helhet icke äro att tillskrifva någon viss utomstående person, utan äro en sammanfattning af rön och iakttagelser från olika håll.

DET ÄR NOG så skarpa hugg Tore Blanche, eller rättare lärarinna vid samskola genom honom, under denna rubrik riktar mot Sveriges kvinnliga ungdom i *Idun* för den 3 dec. "I sitt umgänge med jämnåriga ynglingar äro de eggande och sensuella." — "Våra studentskor föra i Uppsala ett nattlif, som föga anstår dem." "Vår tids unga flickor inge skäl till bekymmer," isynnerhet sedda mot bakgrunden af den uppväxande manliga ungdomen, "som inger lugn och förtroende för framtiden." Inga reservationer, utan alla skaras öfver en bank. Det är detta generaliserande, som gör hugget så skarpt och så orättvist. Nekas skall ej — må det sägas först som sist — att samskolelärarinnans utlåtande innehåller sanning, men endast half sanning, och det visar enligt min uppfattning brist på förståelse. Det är detta som gör, att jag ansett det vara min plikt att ta till orda i denna sak. I likhet med lärarinna vid samskola kan jag lägga mångårig erfarenhet till grund för mina yttranden. I den skola där jag är föreståndarinna, Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala med öfver 300 elever i ålder från 12—25 år, hvaraf mer än hälften är öfver 16 år och rekryterad från Sveriges alla landamären, saknar jag ej studieobjekt. Också "våra studentskor i Uppsala" har jag haft tillfälle iakta på nära håll under en följd af år. Kvinnliga studentföreningens anspråkslösa klubblokal är i Fackskolans gård, i Fackskolan hade föreningen i flere år sina månads-sammmanträden och samkväm (utrymmeskäl omöjliggör det numera), och dessutom har jag under dessa år kommit i nära personlig beröring med icke så få kvinnliga studenter.

Vi veta alla, att ungdom som fostrats i hem, där tukten varit hård och tyglarna hållits strama, har svårt att finna sig tillrätta, då den kommer ut i lifvet; den förstår inte alltid att använda den nyförvärfvade friheten rätt, utan slår öfver ibland. En och annan går nog under också: frihetens champagne var för berusande — — — Nu är det så, att kvinnan i själfva verket nyss kommit ut i lifvet på allvar. Förut hölls hon inestängd och stängslet, det var en mur af fördomar och konvensregler: det var inte passande, det var inte fint, det var inte kvinnligt och så vidare i oändlighet, påminnande om fariseernas odrägliga bud och stadgar. Och det märkliga är, att kvinnorna själfva hjälpte ifrigast till med uppbyggnadet af muren och vakandet öfver att kvinnan höll sig därinom. En och annan af de modigaste bröt sig väl ut genom muren och en af dem, den mest behjärtade af dem alla, Fredrika Bremer, sade högt och kraftigt ifrån: "det duger inte att hålla kvinnobarnet inestängdt längre, ty då blir hon en andlig krympning." Fredrika Bremer lyckades göra sig hörd och så gjorde muren litet lägre. Men utom muren fick kvinnan ännu inte gå, om hon annars ville anses kvinnlig. En och annan gick utom muren, och hon var inte "kvinnl." —

Våra emancipationskvinnor från 70- och 80-talen voro inte "kvinnl."; och det var just det, de inte ville vara i den häfdvunna meningen, och så togo de mannen till förebild. Och det var inte lyckligt, rent yttligt sedt. Men om någonsin kvinnor tagit lifvet på allvar, så är det dessa pionärer, och därför ha vi inte rätt att häna dem.

Kom så 80-talet med sin isande kritik och sitt nedrifningsarbete på alla områden. Gamla värden föllo eller omtaxerades till egenkänlighet. Vi stå ännu midt bland spillrorna. Visst ha vi börjat att bygga upp, men kritiken är vaken, och så rifva vi kanske ned igen, hvad vi nyss med möda timrade samman. Och ungdomen går i tēten för nedrifningsarbetet. Framför allt vill den inte veta af några murar, oafsedt om murarne skydda — och det göra murar inte så sällan — eller om de bara hindra och hämma. "Ned med alla murar, bort med alla band, lefve friheten!" det är ungdomens lösen, den manliga ungdomens såväl som den kvinnliga. Och att det är den kvinnliga ungdomens lösen, det faller nog mest i ögonen. Den normala manliga ungdomen har alltid varit frihetsälskande, och dessutom, den unga kvinnan vet ännu inte riktigt, hur hon skall bruka sin frihet. Det är med henne alldeles som med ungdomen från det stränga hemmet. Den unga kvinnan har ännu icke funnit sig själf, hon känner icke ännu vare sig sin verkliga styrka eller sin begränsning, och därför famlar hon hit och dit. En del söka liksom den typiska emancipationskvinnan från 70-talet sin förebild — i mannen eller snarare i ynglingen, och särskildt är hurtigheten den egenskap, som mest slagit an. Och hurtighet tror en del bestå i att uppträda med pojklater. Nu är det så, att flickan i pojkläder verkar gärna karikatyr, men det ser hon inte själf, hon tycker bara hon är "stilig" och frigjord. Och insinuerar man något mindre rent bakom, då spärrar hon oftast upp ögonen af förvåning och undrar, hvad man menar. Hon har ju sitt goda medvetande, och det är väl nog, menar hon. Hon behandlar mannen som kamrat, och hvad hon än är: "eggande och sensuell" är hon icke.

Men det finns en typ bland våra unga flickor, som man tyvärr kan tillägga dessa epitet. Det är bohēmen bland den bildade kvinnliga ungdomen, och talet om henne är det mörkaste kapitlet i karaktäristiken af denna ungdom, det mörkaste och det hopplösaste. Den "kvinnlige pojken" skola vi inte ta så tragiskt; hon är kantig och hennes jargon är föga uppbygglig. Men det är ofta godt gry i henne, och när hennes "Sturm- und Drang-period" är öfver, så blir hon bra. Men den kvinnliga bohēmen finns det inte mycket hopp om. Hon var inte mogen för friheten: hon är ett af tidens stora och sorgliga misstag. Hon finns öfverallt; hon finns nog tyvärr också bland den studerande ungdomen i Uppsala, men hon bildar där en försvinnande minoritet. Hon trifs nämligen icke, där

Mjuk och elastisk gång

tillhöra de egenskaper som gjort

"Damernas Favorit".

Försäljes i finare skoaffärer öfverallt — till populära priser — och tillverkas af

Ludvig Traugott, Stockholm.

det allvarliga arbetets kurs står högt. Hon trifs bäst i sysslolshet, ty hon måste ha mycken tid för sig själf, för sin själfbespeglning och sina själsstämmningar. Allt som inte berör henne själf, har intet intresse för henne, och hennes lust är att dra ned andra, män och kvinnor, till den låga nivå, där hon själf står.

Men jag har gömt den ljusaste taflan till sist. Vi ha en elitkår af kvinnlig ungdom, och den är större än man kanske anar. En frisk och hurtig och sedligt ren ungdom, sjudande af lifslust och arbetslust och med ärlig håg att göra en insats i lifvet. Icke heller denna ungdom har ännu helt funnit sig själf, också den famlar och söker och tar väl miste ibland. Men — "den alltid redlig sträfvan bär, den kunna vi förlösa", sjunger änglakören i Faust. Och redlig sträfvan bär denna kvinnliga ungdom mer än någon annan tids, ty den känner ansvaret, frihetens stora ansvar. Denna elitkår räknar medlemmar öfver hela vårt land, men icke minst bland den studerande ungdomen i Uppsala, och vare det sagdt med glädje och tacksamhet öfver, att så är.

Jag har icke funnit nödvändigt att i detalj gå in på de anklagelser, som i Tore Blanchés artikel och från så många andra håll riktas mot vår kvinnliga ungdom. Det hade inte varit lätt att göra det, ty anklagelserna äro så svävande. Jag har endast velat dra fram ett par synpunkter till bättre förståelse af denna ungdom. Och jag skulle vilja säga till alla, som ha med den att skaffa: låt oss icke genom ovist gnat, som endast alstrar bitterhet, försvaga det inflytande, vi kunna ha öfver den. Vi lefva i en brytningstid, och vi famla väl litet hvar. Men ha vi själfva fått en fast punkt, så låt oss då icke i fariseiskt öfvermod se ned på dem, som ännu icke funnit den, utan i stället stödja och hjälpa. Hvarje generation måste visserligen till sist ensam kämpa sin egen kamp, liksom hvarje individ måste det, men förståelse, medkänsla och uppmuntran kunna underlätta kampen. Låt oss ärligt och rent ut säga ungdomen, när vi tycka det bär på sned. Men låt oss framförallt ge den vår kärlek — då följer vår förståelse.

Uppsala den 6 december 1908.

IDA NORRBY.

Hvemns är skulden?

FÖR NÅGRA FÅ ÅR SEDAN utkom på Albert Bonniers förlag en liten broschyr: "Hur afskaffas prostitutionen?" Förf. var en ung man, en student, som talade å egna och kamraters vägnar. Han begagnar gång på gång flertalsformen "vi män" och gör sålunda åtminstone anspråk på att vara en bemyndigad målsman för en gängse uppfattning bland unga män. Broschyrens adress är "framför alla andra till de unga kvinnorna och inom dem till de unga kvinnorna af vår egen klass" — alltså de bildade.

Kontentan af den etiska och erotiska visdom, som flödar från denna mycket erosdyrkande unge mans läppar, är i korthet följande: För honom — och väl äfven för hans kamrater — är det högsta kvinnoidealet Greklands hetärer, "dessa mest kvinnliga af alla kvinnor", som "dyrkade nakenheten" och voro "lidelsefullt intagna i sköna manskroppar".

Lika stor som hänförelsen för denna antikens företeelse är föraktet för "äktenskapet och prostitutionen", båda likställda, båda i samma grad "den fria kärlekens dödsfiende". Den kristna religionens "mord på nakenheten"

blef också den fria kärlekens död. Men nu gäller det för "oss unga" att åstadkomma en "kärlekslifvets renässans" — "det är på den vi vänta" — när skall den komma, den dag, då de unga fina flickorna af vår egen bildade klass "räcka oss handen", afkasta "förnedringen och tvånget", d. v. s. tanken på det framtida äktenskapet, som är att "sälja sig för lifvet" (i förbigående sagdt: enligt den nya moralen finnes knappast en större skam för en kvinna, intet gör henne mera löjligt urmodig än att vara lagligt eller kyrkligt förenad med en man!).

"Vi", de unga bildade männen, så proklamerar denne unge man, "måste rensa bort fördomarnes ogräs från de vägar, som föra från man till kvinna". "Den allmänna opinionen" måste öfvervinnas, den, som är hindret för så många unga fin flicka att kasta sig i hans och hans vänners famn, och djupt beklagar han, att hennes "ädlare instinkter", som skulle föra henne dit, "kvävas af hemmets och skolans inpräntade moral", medan ynglingen däremot snart nog lyckligen befriar sig från dessa "tränga dogmer".

"Vi män" måste därför likt moderna riddare af Sankt Görans befria den fjättrade nutidsdamen. "I nakenheten ligger befrielsen", och med konsekvensen af denna sats bli säkert de unga flickorna tillräckligt frigjorda från hemmens fördomar för att följa förf:s och hans vänners lystna inbjudan: "vi män äro maktlösa ensamma — men i edert sköte hvilat det framtidens rike, där det, som nu heter skam och vanära, skall vara högsta ära och lycka" — — — "räck oss handen öfver allt det gamla" — — — "följ mina anvisningar, och om nio månader skall jag tänka ut ett sätt att arrangera det andra — — —".

Alla veta vi, att Ellen Key just bland de unga — särskildt de unga flickorna — rönt en hänförd dyrkan framför allt såsom en den fria kärlekens profetissa, siande om den sköna tid, då alla dessa kväva gamla fördomar, som våra föräldrar ansågo heliga — om kärlekens stora innebörd af själföfgätenhet och trofasthet — såsom något föräldradt försvunnit för den stora lycksaligheten att fritt följa stundens sköna vilda känsla, det är rätt öfversatt: att älska i dag och svika i morgon.

Det måste således för många af dessa hennes unga lärjungar, särskildt de kvinnliga, bli ett ord af högsta vikt, när hon i sina "Lifslinjer" om just denna till de bildade klassernas döttrar riktade broschyr — jag ville kalla den ett skamlöst förförelseförsök i stor skala — yttrar, att "ungdomens sedlighetssyn — — — fått ett omedelbart uttryck i en liten skrift, som förtjänar mer uppmärksamhet än alla senare årens sedlighetsbroschyren tillsammans — — —", enär den är "uttryck för den tänkande ungdomens mening om en ny sedlighet." (Den "tänkande ungdomen" representeras af denne okände, men oblyge förf. och hans kamrater, "vi unge män.")

Denna nya sedlighet är af alldeles samma slag som den, hvilken för något år sedan kväll efter kväll framfördes på vår bästa dramatiska scen, där "Gertrud" förklarade "kötets evangelium", medan nere på parkett unga flickor under mellanakterna högt prisade denna idealkvinnas "väldigt stilfulla mod och frigjordhet"!

Men i ännu långt högre grad har den nya sedeläran för unga flickor fått ett fullt ekvivalent uttryck i en bok, hvars tillvaro ännu mer än ofvannämnda broschyr är en skam för den svenska litteraturen, ja, jag säger rent ut, för hela vår nation: v. Melsteds roman "Kärleksresan", som väcker osökt intryck af att vara

en erotomans afskyvärda och äckliga själfbekännelse,

Åter vädjas det till den unga flickan ur de högre klasserna. Och det ges henne krassa lektioner, huru heta, lystna blickar med största effekt skola på gatan utbytas med förste bäste främmande unge man, här "diktaren" själf, i hvars famn hon ögonblicket därefter glömmar både hemmets dumma moral och den "allmänna opinionen". Den smutsiga boken skildrar en ung fin stockholmsflickas "studieresa" till Paris, hvilken i själfva verket blir en 14 dagars "kärleksresa" med den efter "diktmotiv" jagande vällustingen, "diktaren", som, sedan han öfvergifvit henne och fått veta, att hon af grämlse fått gastrisk feber(!), tänker den storslagna sköna tanken: "Om Elsa dog, hvilken mäktig dikt hans sorg skulle bli"!!

Med rätta liknar Per Hallström i Erotikon den fadda massan af våra erotiska författare och författarinnor vid "kalla kakelugnar"!

Den Melstedska bokens fullkomligt nakna sensualitet framställer alltså en ung flickas första erotiska erfarenhet, en ung fin flicka af dem vi dagligen möta på Stockholms gator eller i goda hem; den är, äfven den, att betrakta som en den nedrigaste, utan hinder uttalade vädjan till just de bildade klassernas unga döttrar. Hur många af dem ha girigt slukat den bokens förförelsetal? Dess billiga pris som ett 50 öres nr i den s. k. "Fröléns bokskatt" har ökat dess lättåtkomlighet, hvilket visas af dess 2:dra upplaga.

Det är böcker sådana som dessa "skatter", skrifna af mer eller mindre unga män och med eller utan Ellen Keys protektion och förord, och äfven teaterstycken som Gertrud och Karen Borneman, som mest af allt bära skulden för denna ofta dåliga, ja, fördärfvade ton och anda, som råder bland så många af våra bildade unga flickor.

Det är mer sant, än hvad många vet och tror, hvad som säges om dem, både deras dåliga lif i utlandets städer och deras från ädel blygsamhet allt för ofta högeligen frigjorda uppträdande äfven här hemma. Det är sant, men *hvem lärde dem detta?* Hvem arbetade så nitiskt på att väcka deras förakt för "gammal moral", för "gammalmodig kvinnlighet", "löjlig gammal opinion"? Hvem lärde dem oblyga blickar och fasoner?

De unge männen själfva. Det är godt och väl, att man finner sådana med "allvarlig uppfattning af könsliga frågor" och mera värdiga i sitt uppträdande än i artikeln "Vår ungdom" åsyftade unga damer (se Idun d. 3 dec.). Men man får ej stanna vid klandret öfver dessa; man måste gå vidare och djupare: det är den dåliga, ruttna andan inom en del af vår litteratur, alltför lätt åtkomlig i godtköpsupplagor och vid teaterrepresentationer samt vilseledande bedömd i pressen, som fördärfvar vår ungdom.

Det är tid, att den "allmänna opinionen" visar, att den finns till, att den bjuder respekt och kräfver en rensning: må föräldrar, lärare, alla som ha makt i hem, i skolor, i föreningar, i klubbar och i press enas om att utestänga den litteratur, som förgiftar ungdomens blod. Må det *brännmärkas som en skam* för de författare, som skriva, de förläggare, som utgifva, och för de lånbibliotek, som tillhandahålla sådan. Må samhällets goda element sammansluta sig till enig kamp mot liderliga författare, dåliga bokförläggare, geschäftsmässiga teaterdirektörer och samvetslösa pressalster!

Här är bojkott på sin rätta plats.

Tärna den 5 dec. 1908.

CECILIA BÄÄTH—HOLMBERG.

LUZERN

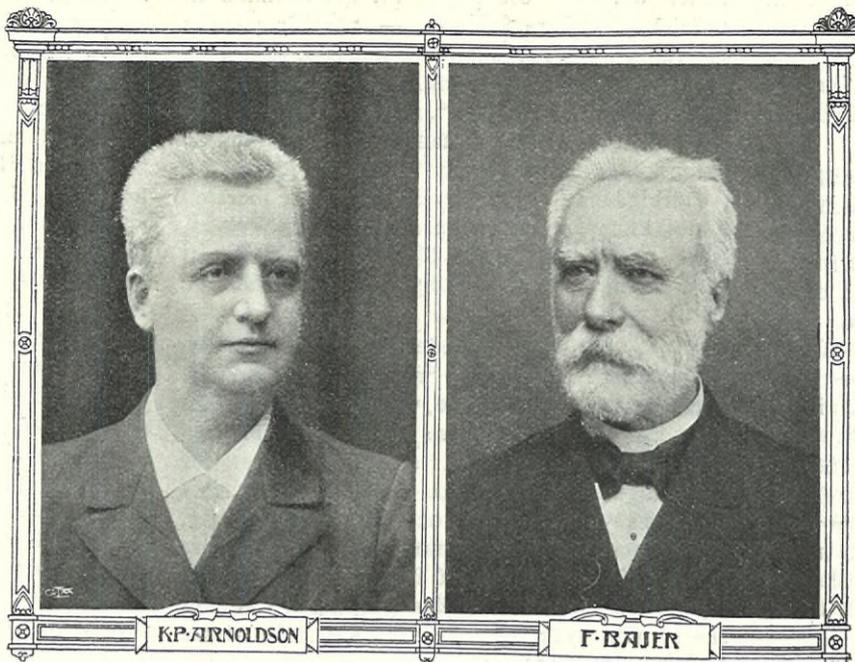
• Förnäm vistelseort under sommaren. •
G:D HOTEL NATIONAL

Härligaste läge vid Vierwaldstättersjön.
Rum från 4 kr. • Ill. prospekt gratis.
Telegramadress: "National".

Hvad studentskorna själva säga.

EN ARTIKEL i denna tidning af den 3:dje dec. framställer en samskolelärarinna genom herr Tore Blanche en del mycket skarpa beskyllningar mot Sveriges kvinnliga ungdom. Å de särskildt angräpnade Uppsala-studentskornas vägnar ber jag att få säga några ord.

Det finnes för närvarande omkring 140 unga flickor inskrifna vid Uppsala universitet; öfver hälften af dessa äro i en ålder under 21 år. Det är ju icke underligt, om det bland en sådan skara ungdomar finnes en eller annan, som i ett ögonblick af obetänksamhet gör sig skyldig till en oförsiktig handling: att ryktet sedermera öfverdrifver och till oigenkännlighet förstorar hvarje sådan är så vanligt och välbekant att numera knappast något afseende fästes därvid. Annorlunda blir förhållandet, då, såsom nu skett, orättvisa och för hela vår kår nedläggande beskyllningar offentlig framkastas. "Våra studentskor föra i Uppsala ett nattlif, som föga anstår dem. De äro simpla i tal och uppträdande etc." säger den intelligent och beresta samskolelärarinna, hvilken herr Tore Blanche citerar. Mot dessa yttranden ber jag att få på det lifligaste protestera. Såsom ordförande för den Kvinnliga Studentföreningen har jag varit i tillfälle att ganska nära lära känna största delen af de unga kvinnor, som studera i Uppsala. Enligt min erfarenhet skilja de sig i tal och uppträdande på intet sätt från andra bildade unga flickor i samma ålder. Det ovärdiga nattlif, som de enligt uppgift skulle föra, har jag aldrig hört talas om. Det hade varit önskvärdt att den intelligent lärarinna,

innan hon uttalade sin förkastelse öfver studentskorna, tagit någon kännedom om oss och om de förhållanden, som råda i Uppsala. Och då hon yttrade sig, hade det varit henne mer värdigt att göra det i eget namn utan att använda herr Tore Blanche som mellanhand. ANNA NILSSON. Fil. kand. Ordförande i Uppsala Kvinnl. Studentförening.

FOLK I ALLMÄNHET har ofta en ganska egendomlig föreställning om oss studentskor, beroende på att de inte alla känna till vare sig oss eller studentlivet. Det är mången gång både tråkigt och förargligt, att så är förhållandet, men det är så litet att göra åt saken, dylika missuppfattningar rätta sig med tiden. Emellertid kan man inte underlåta att förvåna sig öfver att den "intelligent och beresta"

af frihet och Uppsalaluften stiger dem åt huvudet, har aldrig tagit sig några uttryck, som kunnat ge minsta berättigande åt "samskolelärarinns" anklagelser. — Naturligtvis florerar skvallret äfven i Uppsala och jag vet af erfarenhet hur allt hvad man gör och inte gör kommenteras och förstoras. Det är helt enkelt häpnadsväckande historier, som kunna komma upp af ingenting. — Det vore önskligt att herr Tore Blanches sagesman ville studera Uppsalaförhållandena närmare. Jag tror att hon skulle träffa på många olika typer bland studentskorna, alldeles som bland andra unga flickor, men "den i tal och uppträdanden simpla studentskan", som hon talar om, skulle hon antagligen möta lika sällan som den idealiske unge man, med hvilken hon jämför henne. INGEBORG SCHÖNMEYR, f. Runbäck, fil. kand.

Det milda crémelika lödder som utmärker

Florodol-Tvålen

gör icke blott substanserna af de utsökta fettämnen utan därtill äro balsamiskt-septiska essenser af högsta betydelse för hudens skönhet, hvarigenom huden blir samsmjuk, smidig och vacker, hyn ren och klar, hals och händer hvita och mjuka. Högsta utmärkelse: Gulmedalj i Norrköping 1906.

TEKN. A.-BOL. FLORA, GEFLE.

KÖKSALMANACK

Redigerad af ELISABETH ÖSTMAN. Utsändt af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm. VECKAN 20—26 DEC. 1908. SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; la daube på gris med skarpas, öl; kaffe eller te. Middag: Oxensoppa; stufvad lake med potatis. MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; fregrynsgröt med mjölk; strömmingsla med ansjovis och stekt potatis; kaffe eller te. Middag: Kall rostbiff (ster från söndag) med blomkåls-ådding; vinsoppa med biskvef. TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; tletter af kaffars med ärtor; öl; kaffe eller te. Middag: Oxensoppa; stufvad lake med potatis. ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; fregrynsgröt med mjölk; halstrad med potatis; kaffe och te. Middag: Ugnstekt rebbenspjäll med potatis; tysk äppelkaka med vinsås. TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; sylta och gristötter med rödbetor; öl; kaffe eller te. Middag: Lutk med potatis och ärtor; risgrynsgröt med mjölk; smörbakelser. FREDAG. (Juldagen.) Frukost: Smörgåsbord; kallt rebbenspjäll med gon; omelett med sparrisstufning; öl; mjölk; kaffe eller te med saff-sbröd. Middag: Grönkål; kokt grvar med holländsk sås; grilljerad st skinka med äppelmoss och legy-r, tusenbladstärta (Milles feuilles).

LÖRDAG. (Annandag jul.) Frukost: Smörgåsbord; kall skinka med rödbetor och brynt potatis; julöl; mjölk; kaffe eller te. Middag: Buljong med oststänger; stekt rensadel med legymer och salader; klenäter med hal-lonsylt.

RECEPT: A la daube på gris (f. 6 pers.). lit. vatten, 2 msk. salt, 8 hvitpepparkorn, 1 lagerblad. Till geléet: 1 lit. af spadet, 3 1/2 kg. spädgris, 6 hg. kalflägg, 2 blad gelatin, 2 msk. hett vatten, 2 äggvitor. Till garnering: 1 hårdkokt ägg, 1 rödbeta, persilja. Beredning: Spädgrisen tvättas väl med en duk doppad i kallt vatten, och kalfläggen skällas i het vatten. De påsättas i kokande vatten, skummas när spadet kokar upp och kryddorna läggas. Köttet får sedan sakta koka tills det är mörkt. Spädgrisen tages upp och skäres i vackra bitar. Kalf-läggan får under tiden koka i buljongen, som sedan silas upp och åter igen påsättes. När buljongen är het, tillsättes det spolade och i det heta vattnet upplösta gelatinet, hvarefter buljongen under vispning får ett godt uppkok. Den silas genom en i hett vatten urvriden servett eller silduk. Det klara geléet hälls på botten af en vattensköldja a la daube-form och ställes att stelna. Geléet på botten af formen garneras med hårdkokta ägg, rödbetor och persilja. De vackraste bitarna läggas i botten och på sidorna, formen fylls med det öfriga köttet och resten af geléet hälls försiktigt öfver. A la dauben utställs på kallt ställe att stelna. Soppa på murklor (f. 6 pers.). 1/2 lit. konserverade toppmurklor, 2 lit. buljong, 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, salt, kajennpeppar, 2 äggulor, 1 dcl. tjock grädd. Beredning: Murklorna jämte sitt spad påsättas i den kokande buljongen och får koka omkr. 1 tim., hvarefter buljongen silas. Smör och mjöl sammanfråsas, buljongen tillsättes litet i sänder och soppan får under rörning koka 10 min. Den afsmakas med kryddorna. Äggulorna och grädden vispas upp i soppskålen och soppan tillslås under kraftig vispning. Murklorna skäras i skivfor och serveras i soppan. Savaräng (f. 6 pers.). 2 ägg, 150 gr. socker, 30 gr. smör (skiradt), 130 gr. hvetemjöl, 1 1/2 tsk. bakpulver, 1/2 kkp. gräddmjölk.

VÄRGÅRDA

(Kungl. Hofleverantör) HAFREGRYN • HAFREMJÖL Vid beredningen bortslipas icke — såsom ofta sker för att gifva grynen hvitare färg — den gulaktiga, när-ringsrika proteinhinnan. Genom bevarande af denna blifver gröten mera när-ringsrik, fäsmakande och fast (ej lös och slemmig). Obs. Den extra kvalitén i paketerna.

Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor. Sockerlag: 2 hg. strösocker, 1 dcl. vatten, 1/2 dcl. arrak. Till garnering: Syltade päron och reines-claude. Beredning: Äggen och sockret röras 1/2 tim., därefter tillsätts det skirade, men afsvalnade smöret, hvete-mjölet, väl blandadt med bakpulvret samt gräddmjölen. Smeten omröres väl, hälls genast i smord och bröde-strödd kranform och gräddas i ordi-när ugnsvärme omkr. 1/2 tim. Kakan uppstjälpes och får kallna. Af sockret och vattnet kokas en klar lag, som blandas med arraken. Kakan genom-dränkes med sockerlagen, lägges på tårtapper på flat glasskål och garneras med frukt. Den serveras med vaniljsås tillsatt med litet arrak eller med någon färgad glass, som fylls i hålet på kakan. Hafregrynsgröt (f. 6 pers.). 1/2 msk. smör (10 gr.), 1 1/2 lit. vatten, 1/2 tsk. lejonets hafregryn, 3 dcl. tunn grädd, 1 msk. salt. Beredning: Smöret smältes i en gryta, vattnet ihålles och när det kokar upp, lägges de sköljda grynen. Gröten får sakta koka, med lock, omkr. 45 min., under det att den ofta om-röres. Därefter tillsättes grädden och gröten får ett godt uppkok, samt afs-makas med salt. Af denna grynsort blir gröten delikat. Blomkålspudding (f. 6 pers.). 2 medelstora blomkålshufvuden, 1 msk. ättika, 3 lit. vatten, 1 msk. salt. Äggstanning: 4 ägg, 1/2 tsk. salt,

1/2 tsk. socker, 1 msk. mjöl, 6 dcl. god mjölk. Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. stötta skorpor. Beredning: Blomkålen ansas på vanligt sätt och lägges i ättikblan-dadt vatten omkr. 1 tim. Den påsät-tes i 2 lit. kokande vatten, tillsatt med saltet och får koka, tills den är mör. Blomkålen upplägges på sikt så att spadet får afrinna. Till ägg-stanningen vispas äggen med saltet, sockret och mjölet, hvarefter mjölken tillsättes. En pajform smörjes med smör och beströs med stötta skorpor. Blomkålen delas i bitar, nedlägges i formen och äggstanningen hälls öf-fer. Puddingen gräddas i ugnen omkr. 1/2 tim. Den serveras till kött eller som mellanrätt, i senare fallet öfver-strörs den med litet rivfen parmesan-ost innan den sättes in i ugnen. Tysk äppelkaka (f. 6 pers.). 1 1/2 kkp. krossocker, 2 kkp. vatten, 1 1/2 lit. äpplen, 3 msk. korinter eller sultanarussin, 1 tolföres hvetebröd, 8 dcl. gräddmjöl, 4 ägg, 2 msk. smör (40 gr.), socker, salt. Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.). Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag. Äpplena skalas, skäras i skivfor och kokas mjuka i sockerlagen, samt få kallna. Korin-terna eller russinen rensas, sköljas väl i ljunt vatten och inklappas i en duk. Brödet skäres i skivfor och blötes i hälften af mjölken, uppvispad med ett af äggen. Brödsnivorna stekas i smö-ret och lägges i en smord pajform, hvarfals med äppelskivorna och kor-interna. Den öfriga mjölken och äg-gen vispas tillsammans, smaksättes med socker och salt och hälls öfver pud-dingen. Den gräddas i god ugnsvärme omkr. 1/2 tim., får afsvalna och serveras med vispad grädd eller vinsås.

Omelett med sparrisstuf (f. 6 pers.). Omelett: 4 ägg, 4 dcl. god grädd, 1 tsk. hvetemjöl, 1/4 tsk. salt, 1/2 tsk. socker. Stufning: 2 1/2 msk. smör (50 gr.), 1/2 burk sparris, 3 msk. mjöl, 1/2 lit. tunn grädd, salt, hvitpeppar, socker, 1—2 äggulor. Till pannan: 1 tsk. smör, 1 msk. fint stötta skorpor. Beredning: Äggulor och hvitor skiljas. Äggulorna vispas tillsammans med mjölet, saltet, sockret och grädden. Sist nedrörs de till hårdt skum slagna äggvitorna. Smeten hälls i en med kallt smör smord och bröd-

SOLO-KÄFFE

från A.-B. Malmö Kaffekompani. M. M. Konungens Hofleverantör. Magnetiskt förädladt enligt svensk patentet no 20016 år det bästa, renaste och drygaste JAVA-KÄFFE som finnes i marknaden och säljes i femton olika Javablandningar i rikets förnämsta Kaffe- och Specieraffärer.

beströdd omelettpanna och gräddas i ljusbrun i ordinar ugnsvärme. Stufning: Smör och mjöl samfråsas, sparrispadet och grädden tillsätts litet i sänder under flitig rörning och säsen får koka i 10 min. Sparrisens lägges och stufningen afsmakas med kryddorna. Sist nedröres den uppvispade äggulan och stufningen får stjuda. Stufningen lägges på ett rundt serveringsfat och omeletten stjälpes genast öfver. Stekt rensadel (f. 10 pers.). 3 kg. rensadel, 4 lit. dricka, 1 1/2 hg. späck, 3 msk. smör (60 gr.), 1/2 msk. salt, 1 lit. buljong eller vatten. Sås: 1 msk. smör (20 gr.), 2 msk. mjöl, köttsky, 1 dcl. tjock grädd, salt, socker, hvitpeppar, 1 tsk. kallt smör. Beredning: Rensadeln lägges i dricka eller mjölk öfver natten. Den sköljes därefter väl, torkas med en duk och alla hinner borttagas noga. Späc-cket skäres i fina strimlor och därmed späckas sadeln i tätta rader, sicksack. Den stekes antingen i ugn eller gryta. Saltas sedan den är brynt, spådes med buljongen litet i sänder och öfveröses hvar tionde minut. Till stekningen åtgår omkr. 3 tim. Rensadeln upptages, köttet kokas nått, skäres i tunna skivfor hvilka hopläggas så, att de behålla sin form och serveras på sadeln. Steken garneras med legymer. Köttskyn silas och skummas. Smör och mjöl sammanfråsas, köttskyn påspådes litet i sänder jämte grädden och säsen får koka 10 min., hvarefter den afsmakas med kryddorna och det kalla smöret och serveras i särskild sässkål.